

Nationella MINORITETER

*Vår kamp
går vidare –
från
generation till
generation*

Sida 10

*Bianca Kronlöf
– Inte halvsvensk
eller halvfinne utan
en hel människa*

Sida 8

*Modersmålsunder-
visning viktigt för
bevarande av
minoritetsspråken*

Sida 22

Parisa Liljestrand, kulturminister.

Foto: Kristian Pohl/Regeringskansliet.

Att tala ett minoritetsspråk ska vara förknippat med stolthet

År är det 25 år sedan Sverige ratificerade Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan för landsdels- och minoritetsspråk. När man ser tillbaka på de år som gått, kan man konstatera att det har hänt mycket på politikområdet.

Med en bakgrund som svensklärare, har jag språkfrågorna nära hjärtat. Som tvåspråkig vet jag hur viktigt språket är för att forma en människas identitet. Genom såväl ordförråd som litterära traditioner, erbjuder språk nycklar till att förstå våra rötter. Det finns saker jag kan uttrycka på persiska, som är svårare att uttrycka på svenska. Den persiska poesin ger mig en fast punkt i relationen till det hemland som är svårt för mig att besöka.

UNDER DE DRYGA två år som jag varit kulturminister har jag träffat många ummikkos. Det är ett ord på meänkieli som syftar på en person som växt upp utan tillgång till sitt egentliga modersmål. Jag har fått höra om sorgen som finns i förlusten av språket. Hur det påverkar inte bara möjligheten att kommunicera med äldre släktingar, utan också möjligheten att förstå djupet av sin identitet. Men jag har också mött stoltheten hos ummikkos som i vuxen ålder tagit tillbaka sitt språk, och åter kunnat knyta an till sin kultur. Därför är jag stolt över att regeringen fortsätter satsningarna på de språkcentrum som spelar en stor roll för att revitalisera våra minoritetsspråk.

Våra fem minoritetsspråk – samiska, meänkieli, jiddisch, finska och romani chib – har mycket olika förutsättningar och olika historia i Sverige. Men alla har de sina "ummikkos". Den svenska staten bär ett stort ansvar för det. Minoritetsspråken har varit kopplade till skam och mindervärdeskomplex. De har motarbetats i skolan och av samhället.

I MINA MÖTEN med språkbärare, ser jag tydliga tecken på att den utvecklingen är bruten. Jag har träffat romska ungdomar som berättat om hur stort det känns att få lära sig sina mor- och farföräldrars språk, och hur det öppnat upp för nya gemenskaper över landsgränserna genom sociala medier. Jag har mött unga, samiska kulturskapare som med stolthet går i bräsch för den samiska litteraturen. Och jag har träffat engagerade språkfrämjare som arbetar för att hålla liv i jiddisch – ett språk som talas av få svenska judar men som är av stor betydelse för den judiska kulturen. Sveriges insatser för att bevara och stärka jiddisch spelar inte bara roll för jiddischtalande i Sverige, utan för det globala stärkandet av språket.

”**Det återstår många utmaningar och mycket arbete.**”

Inget av detta hade varit möjligt utan det skydd och stöd som Sverige förbundit sig till genom den europeiska stadgan för landsdels- och minoritetsspråk. Det återstår många utmaningar och mycket arbete, men när jag ser tillbaka på vad som hänt de senaste 25 åren är det detta som framstår allra tydligast. Att tala ett minoritetsspråk ska vara förknippat med stolthet. Aldrig skam.

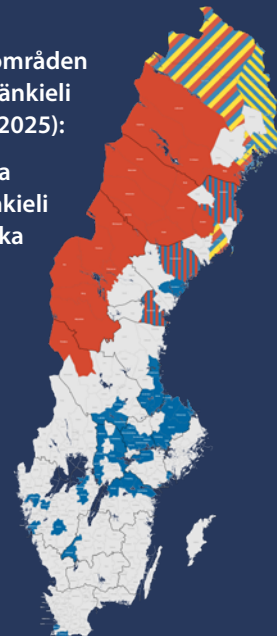
Parisa Liljestrand
Kulturminister

Visste du att ...

- År 2000 erkändes judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar som nationella minoriteter i Sverige. Samma år erkändes jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli som nationella minoritetsspråk. Samer är också erkända som urfolk sedan år 1977.
- Ungefär var tionde av Sveriges tio miljoner invånare tillhör någon av de nationella minoriteterna och det är upp till varje individ att själv identifiera sig som nationell minoritet.
- Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (minoritetslagen) började gälla år 2010 och fastslår kommuners, regioners och myndigheters skyldighet att informera minoriteterna om deras rättigheter, främja och utveckla de nationella minoritetsspråken och kulturerna samt ge de nationella minoriteterna inflytande i frågor som berör dem. Alla som anser sig höra till en minoritet ska ha tillgång till de rättigheter som minoritetslagen ger.
- Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget har ett nationellt uppdrag att verka för att målet med minoritetspolitiken ska uppnås och för ökad kunskap om de nationella minoriteterna och deras rättigheter.
- 85 kommuner och 15 regioner ingår i dagsläget i så kallade förvaltningsområden för finska, meänkieli och samiska. Inom dessa områden finns ett utökat ansvar att erbjuda förskola och äldreomsorg på de språken.
- Elever som tillhör nationella minoriteter har en starkare rätt till modersmålsundervisning i grundskolan än andra elever, oavsett förkunskaper.

Förvaltningsområden för finska, meänkieli och samiska (2025):

- Blått – finska
- Gult – meänkieli
- Rött – samiska

Är du nyfiken på att veta mer hittar du många artiklar, praktiska kunskapsstöd och fakta på webbplatsen <https://minoritet.se>

PRODUCERAD AV: TL Media Group **PROJEKTLEDARE:** Thomas Lahti
REDAKTÖR: Per-Åke Hultberg **ART DIRECTOR:** Jessica Nyström
OMSLAGSFOTO: Rosie Alm **KORREKTUR:** Eva-Britt Hällgren **TRYCK:**
Bold Printing Stockholm, Tryckeri Gota media Borås, Daily print Umeå
Vill ditt företag, kommun, region ha en egen tidning? Kontakta thomas.lahti@tlmediagroup.se

VID FRÅGOR OM INNEHÅLLET KONTAKTA:

Länsstyrelsen i Stockholm
minoriteter.stockholm@lansstyrelsen.se

WWW.LANSSTYRELSEN.SE/STOCKHOLM

Sametinget
minoritet@sametinget.se

WWW.MINORITET.SE

Illustrator: Rebecca Elfart

25 år av minoritetspolitik

Hur kan det vara att tillhöra en nationell minoritet i Sverige idag? Och hur har det varit? I denna tidning får du som läsare ta del av några personliga berättelser och lära dig mer om våra nationella minoriteter. Men allra först något om dagens minoritetslagstiftning.

Sveriges minoritetspolitik har sin utgångspunkt i Europarådets så kallade konventioner, vilket är överenskommelser mellan länder. Europarådet är en organisation som arbetar med att främja demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatsutveckling. Stadgan om landsdels- och minoritetsspråk (Språkstadgan) reglerar skydd för historiska minoritetsspråk och Ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter omfattar bestämmelser om skydd för nationella minoriteter. De båda konventionerna har ingen direkt koppling till varandra. Sverige godkände och antog de båda konventionerna den 9 februari 2000 och de trädde i kraft den 1 juni samma år.

VAD KÄNNETECKNAR EN NATIONELL MINORITET OCH ETT MINORITETSSPRÅK?

För att en grupp ska få status som nationell minoritet, har riksdagen beslutat om ett antal kriterier som ska vara uppfyllda. Gruppen ska ha en uttalad samhörighet, som går att urskilja från den övriga befolkningen. Den ska vidare ha en religiös, språklig, traditionell eller kulturell särart, en uttalad vilja att behålla sin identitet och ha historiska eller långvariga band med Sverige. Utifrån dessa kriterier är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar erkända som nationella minoriteter i Sverige. Samer är också erkända som urfolk.

När det gäller historiska minoritetsspråk finns det en definition i Språkstadgan. Där anges att ett sådant språk ska användas av tradition i en stat och att språket ska vara annorlunda än det officiella språket. Enligt den definitionen är varken invandrarpråk eller dialekter av landets majoritetsspråk därför klassade som landsdels- eller mino-

ritetsspråk. Konventionen skiljer också på språk med historisk geografisk anknytning och territoriellt obundna språk, där skyddsnivån är lägre för det sistnämnda.

Sveriges riksdag har beslutat att finska, meänkieli och samiska är språk med historisk geografisk anknytning och de omfattas av särskilda regionala åtgärder inom så kallade förvaltningsområden. Jiddisch och romani chib är territoriellt obundna språk. Samtliga fem är erkända som nationella minoritetsspråk, inklusive varieteter av språken.

”Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk antogs 2009 och började gälla året efter.

RÄTT TILL SKYDD OCH INFLYTANDE

I Sverige tillämpas principen om självidentifikation för att avgöra om man tillhör en nationell minoritet. Det betyder att individen själv bestämmer om hen vill ingå i en nationell minoritetsgrupp eller inte. En person kan identifiera sig med en eller flera minoriteter, men det är alltid upp till individen själv att avgöra sin tillhörighet.

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk antogs 2009 och började gälla året efter. Den ger nationella minoriteter rätt till information, skydd av kultur och språk samt rätt till inflytande i frågor som berör dem. Rätten gäller i hela landet och för alla fem nationella minoriteter. Lagen ger dessutom ett förstärkt skydd för mino-

ritetsspråken finska, meänkieli och samiska i förvaltningsområden för dessa språk. Det förstärkta skyddet omfattar individers rätt att använda språken i sina kontakter med myndigheter samt rätt till förskola och äldreomsorg där åtminstone en väsentlig del av verksamheten bedrivs på minoritetsspråken.

Det minoritetspolitiska målet är att ge skydd för de nationella minoriteterna, stärka deras möjligheter till inflytande och att stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande. Effekterna av minoritetspolitiken följs upp inom delområdena diskriminering och utsatthet, inflytande och delaktighet samt språk och kulturell identitet.

GRANSKNING OCH UPPFÖLJNING AV MINORITETSMÅLET

Sedan Sverige antog de båda minoritetskonventionerna har Europarådet genomfört granskningar av landets minoritetspolitik. Granskningarna har lett till ett antal rekommendationer med syfte att förbättra genomförandet av minoritetslagen. Europarådet rekommenderar exempelvis att uppta språk som diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen, att stärka utbildningen i och på samtliga nationella minoritetsspråk, samt att ge stöd för rekrytering och utbildning av lärare som talar nationella minoritetsspråk.

Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget gör årliga uppföljningar av hur minoritetspolitiken efterlevs och lämnar återkommande åtgärdsförslag till regeringen. Några aktuella förslag är att utreda möjligheten att införa tillsyn av delar av minoritetslagen, att uppta språk som diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen och att tillföra minoritetspolitiken långsiktig finansiering för att skapa förutsättningar att nå mer bestående resultat.

Tidslinje 25 år!

2000

Sverige ratificerar Europarådets Ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och Europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk.

Judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar erkänns som nationella minoriteter i Sverige och jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli erkänns som nationella minoritetsspråk.

2009

Språklagen (2009:600) träder i kraft och utifrån denna ska de nationella minoritetsspråken skyddas och främjas.

2010

Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk (minoritetslagen) träder i kraft.

Samiskt språkcentrum inrättas hos Sametinget.

2012

Regeringens samordnade och långsiktiga strategi för romsk inkludering 2012-2032 börjar gälla.

2014

Den mörka och okända historien - Vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet publiceras av regeringen.

2015

Utökade rättigheter att läsa nationella minoritetsspråk inom modersmålsundervisningen i grundskolan införs i skollagen (2010:800).

2019

Minoritetslagen förstärks.

Rätten till förskola på finska, meänkieli och samiska inom förvaltningsområden flyttas från minoritetslagen till skollagen (2010:800).

I bibliotekslagen (2013:801) regleras att det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt nationella minoriteter.

I socialtjänstlagen (2001:453) regleras att kommuner ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper även i jiddisch och romani chib i omvårdnaden om äldre människor.

2022

Lag (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket träder i kraft.

Språkcentrum för finska, jiddisch, meänkieli och romani chib inrättas hos Institutet för språk och folkminnen.

Samiskt språkcentrum utvecklar sin verksamhet och påbörjar etableringen på ytterligare orter.

2023

Kravet om förkunskaper i nationella minoritetsspråk inom modersmålsundervisning i gymnasieskolan stryks och börjar gälla från 30 juni 2025.

2024

Regeringen anslår medel för en långsiktig strategi med åtgärder för att stärka judiskt liv i Sverige.

Regeringen anslår medel för försoningsprocess med tornedalingar, kväner och lantalaiset.

Fakta

Luleå kommun ingår i förvaltningsområden för meänkieli, finska och de samiska språken. Charlottendals förskola har avdelningar som är finsk-, meänkieli- och nordsamisktalande.

Här talar personalen de olika språken med barnen mellan kl 9 och 15 varje dag.

Syftet är att ge barnen möjlighet att utveckla och revitalisera språk, kultur och identitet.

Tvåspråkig förskola, helt eller till väsentlig del, är en rättighet för barn som tillhör sverigefinnar, tornedalingar och samer i alla kommuner som ingår i förvaltningsområden för språken.

Vill utveckla kultur och identitet

Tack vare minoritetsförskolan i Luleå kan systrarna Esther och Edith prata med farmor och farfar på deras eget språk. Som en extra bonus växer det hotade språket till liv även hos föräldrarna.

TEXT BIRGITTA LINDVALL WIIK FOTO PETRA ÄLVSTRAND

Orava betyder ekorre och hirvi betyder älg. Systrarna Esther, 5, och Edith, 3, kan rabbla både djur och maträtter på meänkieli och lyssnar gärna på sagor som berättas på minoritetsspråket.

Flickornas pappa Daniel Fjellborg växte upp i Kaalasjärvi utanför Kiruna i ett hem där meänkieli var ett vuxenspråk. Barnen tilltalades alltid på svenska och Daniel fäste ingen vikt vid att lära sig det där språket som kändes oviktigt. Det var svenskan och en flytt söderut som var vägen till framgång.

Det skulle dröja många år innan Daniels intresse för släktens språk väcktes. Då hade han lämnat hembygden och träffat Sarah, som har sina rötter i Danmark. Hon talar sitt modersmål flytande.

– Själv förstår jag vad mina släktingar säger, men inte vad de menar. Även om jag känt mig nyfiken på att lära mig meänkieli har jag alltid tvivlat på om det var värt något. Jag har lärt mig engelska, tyska och franska men aldrig språket som funnits närmast mig, säger Daniel.

Han har jobbat som utredningssekreterare i Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset. I arbetet träffade Daniel flera jämnåriga som heller aldrig lärt sig språket.

– Jag insåg att vi var många som aldrig tog till oss föräldrarnas språk och jag lärde mig mer om hur generationer före oss bestraffades när de som barn talade fel språk i skolan, trots att meänkieli var deras enda språk.

På grund av försvenskningen som skett i årtionden har meänkieli nästan glömts bort av de yngre generationerna. För Daniel kändes det allt viktigare att väcka det hotade språket till liv igen, att hans och Sarahs barn skulle ges möjligheten att prata också sina farföräldrars språk som är en viktig del av deras bakgrund.

Charlottendals förskola var ett avgörande steg i rätt riktning. Här talas meänkieli från öppning till stängning och barnen snappar snabbt upp allt fler ord och meningar.

– Genom barnen lär jag mig också mer och mer. Min meänkieli har aldrig varit så bra som nu och det är helt och hållet förskolans förtjänst, säger Daniel.

” Idag kan Esther spontant fråga efter saker på alla språk.

Även mamma Sarah, som talar både svenska och danska med barnen är angelägen om att lära sig mer och berättar att de gjort en lek av språket. I början satte de bara ett i bakom orden, bil blev biili och dator blev datori.

– Idag kan Esther spontant fråga efter saker på alla språk. Hon kan lika gärna säga ”Missäs kengät on?” som ”Var är skorna?”. Men utan språket på förskolan hade vi aldrig haft språket i hemmet.

JORRIBIEGGA

FÅNGAD AV EN STORMVIND

ČÁLLI/AV: ANTE SIRI

giron
sámi teáhter

EN HUMORFÖRESTÄLLNING AV ANTE SIRI MED
LUSTFYLLDA RÅD FRÅN KOMIKERN SVEN BJÖRKLUND

Följ med på en stormig resa till en liten by i hjärtat av Sápmi, där det utspelas
en intensiv kamp om överlevnad, identitet och rättvisa.

Premiär: 7 mars, Umeå Folkets hus. Turné i Sverige och Norge mars till maj.

samiteahter.org

Från vänster kontaktcentermedarbetarna Linda, Marianna, och Pernilla följt av Mimmi von der Lancken, samordnare för det finska förvaltningsområdet i Upplands-Bro.

Vi vill aktivera ännu fler barn och ungdomar med finska rötter i vår kommun

Upplands-Bro kommun ingår i det finska förvaltningsområdet sedan 2010. Det ger finstalande kommuninvånare förstärkta rättigheter. De som talar finska ska till exempel kunna göra det även i kontakter med kommunen.

Vid efterfrågan erbjuds även äldreomsorg och barnomsorg helt eller till väsentlig del på finska.

– Det är själva grunden i kommunens uppdrag att ingå i finskt förvaltningsområde, men det innebär så mycket mer, säger Mimmi von der Lancken, ansvarig samordnare för Upplands-Bro kommuns arbete kring den finska kulturen och språket.

– Vi har en uppsjö av aktiviteter och upplevelser av olika slag. Vissa återkommer år efter år. Bland andra en mycket uppskattad "musikturné" på äldreboenden med finsk musik. Den är bokad för hela 2025.

ALLA AKTIVITETER utformas i samråd som hålls en gång i månaden med representanter från finska föreningar, Svenska

kyrkan och invånare. Det vill säga aktörer som är engagerade med att sprida kunskap och intresse om finsk kultur och språk.

” Vi har en uppsjö av aktiviteter och upplevelser av olika slag.

Listan av finskspråkiga aktiviteter är lång: författarbesök och bokcirklar på biblioteken. Biovisning av finsk film med svensk text. Poesiläsning på äldreboenden. Även barnteater och inte minst, finska Mors dag, ett viktigt inslag som firas med tårta och röda rosor till alla mammor.

Mimmi von der Lancken lyfter speci-

ellt två större återkommande traditioner, båda fyllda med upplevelser för alla åldrar. "Sverigefinnarnas dag", som firas på Hällkåna fritidsgård med grillning, tipspromenad och livemusik. "Minoritetsveckan" som hålls i oktober arrangeras i samverkan med Länsstyrelsen Stockholm och andra kommuner i förvaltningsområdet.

– Den innehåller det mesta och är mycket uppskattad. Musik, filmvisning, barn-teater, sagostund och workshops är en del av innehållet. Under hela veckan har dessutom finska föreningen Kalevas öppet hus i sina lokaler.

MIMMI BERÄTTAR OCKSÅ att Upplands-Bro kommun är engagerad i forskningsprojektet "SAMSAS", samskapad samverkan, som syftar till att förebygga ofrivillig ensamhet hos äldre. Kommunen har skapat en broschyr med information och

kontaktvägar, som även har översatts till finska med ambitionen att involvera just den målgruppen, i linje med kommunens medlemskap i WHO:s globala nätverk för äldrevänliga samhällen.

– Vårt arbete med den sverigefinska minoriteten känns väldigt inspirerande. Det är jätteroligt att träffa alla engagerade människor, diskutera, samtala och ta del av allas önskemål. Min förhoppning inför 2025 är att vi ska kunna aktivera ännu fler barn och ungdomar med finska rötter. Allt för att än mer öka intresset med målet att det finska språket och den finska kulturen ska leva vidare i Upplands-Bro kommun.

**UPPLANDS-BRO
KOMMUN**

Vi bygger Sveriges första kulturhus för nationella minoriteter

Studieförbundet Vuxenskolan Göteborg har länge varit en drivande kraft inom folkbildning och kultur.

Med sin långa erfarenhet av att skapa mötesplatser och möjliggöra en bred palett av bildning har organisationen under de senaste tre åren arbetat målmedvetet för att stärka stadens nationella minoriteter. Genom att erbjuda allt från språkkurser och hantverkskurser på minoritetsspråk till konserter och teaterföreställningar har de skapat utrymme för kulturarv att leva vidare och utvecklas i en modern kontext. Nu tar Studieförbundet Vuxenskolan Göteborg nästa steg för att skapa en trygg plats för stadens nationella minoriteter samt en fysisk arena för möten mellan nationella minoriteter och majoritetssamhället.

– Vi skapar Sveriges första kulturhus för, med och om nationella minoriteter. Det finns ett behov både hos nationella minoriteter och samhället i stort att lära av varandra. Kulturhuset är inte bara en fysisk plats utan en levande plattform där kultur, språk och identitet kan få uttryckas och utvecklas. Vår vision är att det ska bli en arena där nationella minoriteters historia och nutid förenas, där människor möts och inspireras av varandras erfarenheter, och där framtidens kulturarv byggs, säger Johan Fågelström, projektledare för kulturhuset.

dare för kulturhuset.

Genom detta initiativ vill Studieförbundet Vuxenskolan i Göteborg skapa möjligheter för fler att uppleva, delta i och skapa kultur som berättar de historier som annars riskerar att gå förlorade.

REDBERGSTEATERN – EN HISTORISK SCEN FÖR GÖTEBORGS KULTURLIV

Redbergsteatern har varit ett centrum för kultur i Göteborg sedan 1998. Det gamla gymnastikhuset från 1893 hade tidigare byggts om till teater av Finska Teatern och övertogs därefter av Studieförbundet Vuxenskolan. Under de första åren inleddes ett samarbete med fria grupper som Allikateatern och Teaterhjulet. Snart började teatern också arrangera föreläsningar och konserter i egen regi. Med tiden utvecklades Redbergsteatern till en betydande kulturscen, där publiken fick ta del av allt från lokala till nationella produktioner.

Idag är Redbergsteatern en central plats för kulturarrangemang i Göteborg.

– Med teatern som nav vill vi skapa en dynamisk miljö för kulturella möten och arrangemang – från föreställningar och workshops till samtal och utställningar.

– Redbergsteatern ska fortsätta vara en arena där nationella minoritetskulturer

får synas och ta plats, och där det finns utrymme att vara med och forma och ta fram nya idéer, förklarar Antti Yliselä, avdelningschef på Studieförbundet Vuxenskolan i Göteborg.

TILLSAMMANS BYGGER VI FRAMTIDENS MÖTESPLATS

För att lyckas behövs engagemang från alla håll. «Vi ser fram emot att samverka med organisationer, föreningar och individer som delar vår vision och som vill vara med och utveckla kulturhuset,» fortsätter Antti Yliselä.

– Tillsammans kan vi bygga en plats där människor kan mötas, utvecklas och inspireras. En plats där Sveriges nationella minoriteter inte bara synliggörs utan får vara med och definiera den gemensamma framtiden, avslutar Johan Fågelström, projektledare.

” *Med teatern som nav vill vi skapa en dynamisk miljö för kulturella möten och arrangemang.*

Vill du samarbeta, har en idé eller vill du komma i kontakt med oss? Hör av dig till oss!

Kulturhuset i Göteborg:
projektledare:
johan.fagelstrom@sv.se,
avdelningschef: antti.ylisela@sv.se

Vill du komma i kontakt med din lokala avdelning hos Studieförbundet Vuxenskolan:
www.sv.se

SV Studieförbundet Vuxenskolan

Inte halvsvensk eller halvfinne utan en **hel människa**

– Jag har aldrig känt mig utsatt eller vilsen, snarare att jag har en mångsidig bakgrund att var stolt över, något som de flesta inte har, säger skådespelerskan, komikern och manusförfattaren Bianca Kronlöf.

Skådespelerskan, komikern och manusförfattaren Bianca Kronlöf har hittills haft en som hon säger "rolig och spretig karriär". Senast hyllades hon som guldbaggevinnare för sin roll som Hanne i den verklighetsbaserade filmen *Så länge hjärtat slår*. Vi träffade Bianca för att prata om hennes finska rötter och uppväxten där språken blandades friskt.

TEXT PER-ÅKE HULTBERG
FOTO ROSIE ALM

När jag säger att jag har finskt ursprung märker jag att det är det sista land som man har tänkt sig. Jag ser ju inte alls finsk ut, tvärtom, och förslagen varifrån jag kommer har varit många, säger Bianca. När hon som ung jobbade på en restaurang med personal från Latinamerika tog alla för givet att även hon hade den bakgrunden. Och visst har Bianca fått motta en del glåpord genom åren, oftast som resultat av sin kompromisslösa frispråkighet mot orättvisor, men knappast "finnjävel". Så varifrån kommer de bruna ögonen och det mörka håret?

– Från min mormor. Hennes farfar, en slavpojke med rötter i Västafrika, rymde från en ö i Västindien och hamnade i Skottland, berättar Bianca. Hon ger några glimtar av en spännande familjehistoria, en klockren filmisk story. Kanske något för Bianca och hennes lika kreativa systrar Tiffany och Felicia att ta sig an i framtiden?

MEN BERÄTTELSEN slutar inte där. Biancas mormor i sin tur flyttade till Finland och bildade familj, men lärde sig själv aldrig finska. Så när mormor var med talades det engelska. Biancas mamma Jasmine kom

som ung till Stockholm och mötte där finlandssvenske Mikael. De blev ett par och hamnade så småningom i Sorunda, ett par mil från Nynäshamn.

– Vi hade bara svenska kompisar där vi växte upp, men hemma var det väldigt mycket finskt. Språket, maten, kulturen, ja allt. Mamma har alltid pratat finska, hon är så otroligt självklar i sin finska identitet.

”Det har hänt att jag drömt på finska. Så det är en självklar del av min identitet och har aldrig varit något att skämmas över.

Jag har därför aldrig känt mig utsatt eller vilsen, snarare att jag har en mångsidig bakgrund att var stolt över, något som de flesta inte har.

– Pappa pratade både svenska och finska, som en kameleont. Men när det gällde att

markera allvar, då blev det finska. Vi fick båda språken helt naturligt och det var heller ingen konkurrens dem emellan, vi blandade hela tiden. Det var mycket umgänge med finska familjer och vi hade också kusiner i vår egen ålder, både i Sverige och i Finland. Efter sex sommarveckor i Finland där vi hade jätteroligt blev det fullt ös på finska. Det har till och med hänt att jag drömt på finska så det är en självklar del av min identitet och har aldrig varit något jag skämts över.

BIANCA BETONAR vikten av att bevara sina olika språk. Hon menar att det är där, i språken, som kulturen och identiteten finns. När hon var yngre var det inte så kul med hemspråksundervisning när kompisarna fick gå hem. Nu efteråt är hon dock tacksam för de lektionerna, ungefär som för alla andra skolämnena.

– Idag kan man höra att hemspråk är negativt och farligt. Jag menar att det är precis tvärtom. Det är viktigt för det enskilda barnet, men också för majoritetssamhället, viktigt för Sverige. Flera språk är alltid bara en fördel, motsatsen krymper vår intelligens, menar Bianca.

Sedan det publika genombrottet för ungefär tio år sedan har hon bildat familj och står

nu själv inför utmaningen att föra sin kultur vidare till sina barn, dottern Nila som är fyra och lilla Levi, ett och ett halvt år.

– Ibland säger Nila, ”sluta prata ditt språk.” Men både hon och Levi förstår och bådars första ord var faktiskt på finska. Det är ju hoppfullt, säger Bianca och skrattar.

– Min man Petter är från Skåne och har aldrig umgåtts med finnar. I hans värld är det nog mycket finska i vårt hem, men det går inte att jämföra med hur det var under min uppväxt. Så jag kämpar för språket, letar hela tiden efter finsk kultur för barn, i böcker, film och teater. Det är inte helt lätt.

HENNES EGEN FINSKA är klanderfri. Ingen kan till exempel höra någon svensk brytning i filmen *Den längsta dagen* där Bianca spelar en finstalande skoterförare som aldrig ler. Däremot har hon själv i intervjuer på finska insett att hon har ett som hon säger ”barnsligt vardagsspråk”. I samband med inspelningen av filmen *Så länge hjärtat slår* var det därför ganska många ord som hon behövde lära sig, till exempel ord som budget och premiär.

ATT SOM OFFENTLIG förebild stå upp för sin finska bakgrund ser hon inte som en betungande uppgift, i synnerhet som andra minoriteter har det så mycket värre i fråga om rasism och fördomar.

– Idag är Finland och finskan respekterade på ett helt annat sätt än förr. NATO-medlemskapet har fört oss närmare varandra. Jag tror även att Finlands förra statsminister Sanna Marin haft betydelse. Men självklart står jag solidariskt bakom alla minoriteters kamp för sina rättigheter, till exempel modersmålsundervisning och permanent tillgång till kulturutbud på våra olika språk.

”*Idag är Finland och finskan respekterade på ett helt annat sätt än förr.*”

Många kanske har en förutfattad bild av Bianca Kronlöf som skarp, tuff och stridslysten, visserligen med en stor portion humor. Själv säger hon att det modiga i så fall är att göra saker hon är rädd för, men måste göra. Det handlar om vad som är rätt och sant.

Finlandsinstitutet presenterar finländskt kultur- och samhällsliv i Sverige, fördjupar relationen mellan länderna samt främjar sverigefinsk kultur och det finska språket. Institutets bibliotek är det finska språkets resursbibliotek för hela landet.

2025 kommer Finlandsinstitutet att förnyas. Välkommen till ett uppdaterat institut lite senare i år! Tervetuloa!

MARI KOPPANEN: KÄÄPÄ

6/2–27/4
Nordiska museet

Unikt samarbete mellan Finlandsinstitutet, Nordiska museet och formgivaren **Mari Koppanen**. I sina verk utforskar Koppanen det läderliknande naturmaterialet amadou som utvinns från en svamp som växer på lövträd.

NY FINSK FILM: ISMO

6/2, 8–9/2
Zita Folkets Bio

Sverigepremiär. En skattfrämmande och berörande film om den finska stand up-komikern **Ismo Leikola** och om hur han blev världens roligaste man.

LÄR DIG FINSKA

Kursstart v. 5

Vi erbjuder både digitala och fysiska språkkurser på olika nivåer. Läs mer: finlandsinstitutet.se/utbildning.

HISTORIEN OM EN STAD

18/2
Finlands ambassad

Bokpresentation och samtal mellan **Henrik Meinander** och **Henrik Berggren**.

www.finlandsinstitutet.se

Besöksadress: Snickarbacken 4, Stockholm
info@finlandsinstitutet.se

Samer – nationell minoritet, urfolk och folk

Samer är ett av världens ursprungsfolk och ett av EU erkänt urfolk i Europa. Sveriges riksdag uttalade år 1977 att samer är ett urfolk i Sverige. År 2000 erkändes samerna även som nationell minoritet och 2011 som ett folk i Sveriges grundlag. Därmed har Sverige erkänt samerna som ett folk, ett urfolk och en minoritet. Gemensamt för världens urfolk är att de har levt på samma plats genom historien, före det att länderna koloniserades. De har en egen kultur, ett eget språk och egna sedvänjor som skiljer sig från samhället runt omkring.

Hur många som själva identifierar sig som samer är svårt att veta. En vanlig uppskattning är att det finns cirka 80 000–100 000 samer i hela Sápmi, det geografiska område där samerna traditionellt har bott och som sträcker sig över Sverige, Norge, Finland och Ryssland.

Samiska består inte av ett utan av flera språk. I Sverige talas fem samiska språk: nordsamiska, lulesamiska, sydsamiska, umesamiska och pitesamiska. Alla samer talar och förstår inte samiska på grund av den försvenskningspolitik som Sverige bedrev under 1900-talet.

År 1993 invigdes Sametinget i Kiruna. Sametinget är både ett folkvalt organ och en statlig myndighet under regeringen. Sametinget utövar ännu inte något faktiskt självbestämmande, utan kan ses som ett rådgivande organ och en expertmyndighet för samiska frågor.

Källa: samer.se

” Gemensamt för världens urfolk är att de har levt på samma plats genom historien.

I Sverige talas fem samiska språk: nordsamiska, lulesamiska, sydsamiska, umesamiska och pitesamiska.

Vår kamp går vidare – Från generation till generation

– Klimatförändringarna är den största krisen världen står inför, speciellt för urfolken som drabbas extra hårt. Därför är det så viktigt att driva politiska frågor som rör den samiska kulturen som en del i vår och alla urfolks framtid, säger Sara-Elvira Kuhmunen, ordförande i det samiska ungdomsförbundet Sáminuorra

TEXT PER-ÅKE HULTBERG
FOTO LAPPLAND MEDIA

Det är vi och andra urfolk som märker av klimatförändringarna först. Våra kulturer är så intimt förknippade med naturen, när den påverkas så påverkas även vi. Men i det långa loppet blir alla lidande.

UNGDOMSFÖRBUNDET Sáminuorra är en medlemsorganisation som arbetar med att tillvarata och främja unga samers intressen och rättigheter. Organisationen bildades 1963 och har under årens lopp varit drivande i både stora och små frågor.

– Förbundets medlemmar har en historia att vara stolta över. Vi var till exempel pådrivande till att ortsskyltar på samiska nu finns överallt på svenska sidan av Sápmi. Det är en viktig påminnelse för alla att man befinner sig på samiskt område och att det samiska språket är en självklar del i samhället, säger Sara-Elvira.

ETT MÅL FÖR SVERIGES minoritetspolitik är att ge skydd och stärka minoritetsspråken. Sara-Elvira menar att det säkert bidragit till att fler unga samer uppmuntrats att lära sig tala sitt språk.

” **Våra kulturer är så intimt förknippade med naturen, att när den påverkas så påverkas även vi.**

– Vi är framför allt öppna över vår kultur. Vi behöver inte skämmas som tidigare generationer som blev bestraffade när de pratade samiska. För mig är språket en viktig del av min identitet. Jag skulle inte känna mig

hel om jag inte haft mitt förstaspråk, säger Sara-Elvira som själv fick språket naturligt i sitt hem.

KAMPLUSTEN ATT RÄDDA miljön och därmed samers grundläggande rättigheter är dock ungdomsförbundets högsta prioritering just nu.

– Det handlar om vår och kommande generationers framtid. Vi måste engagera oss, ingen annan kommer att göra det åt oss. Det är en kampvilja som vi ärvt från våra förfäder och som ytterst gäller vårt folks överlevnad. Om de gett upp skulle vi inte funnits kvar idag, poängterar Sara-Elvira och påpekar det ofattbara i att många idag ifrågasätter samers grundläggande mänskliga rättigheter.

– Det är ju helt sjukt att man år 2025 inte inser att det handlar om en grundtrygghet som gäller alla människor – rätten till självbestämmande. För oss handlar det om rätten att inkluderas i de processer som berör vår

kultur, vårt land och vatten. Här finns en stor okunskap om samer, även bland politiker och andra beslutsfattare.

SARA-ELVIRA LYFTER speciellt den gröna omställningen. Att grön energi, vind- och vattenkraft och exploatering av mineraler, är ett hot mot den samiska kulturens överlevnad.

– Det berör mig, min familj och hela vårt folk på djupet. Det här måste beslutsfattare på alla nivåer ta på allvar. Den gröna omställningen är idag ingen grön omställning, det är en grön kolonialism. Om vi unga inte agerar och gör våra röster hörda i beslutsprocesserna kommer vi att bli överkörda, säger Sara-Elvira.

HON CITERAR konstnären Britta Marakatt-Labba, som så väl uttrycker det hon själv känner:

”Jag föddes i en kamp. I den samiska kulturen har vi alltid tvingats kämpa. Mot religiöst förtryck, mot statens och överhetens övergrepp. Mot intrång i våra marker och i vår kultur. Nu har vi en ny kamp vi måste föra, mot klimatförändringarna.”

– Jag har vuxit upp med en känsla av kamp. Frågan om gruvan i Gállok väster om Jokkmokk, har pågått sedan jag var 12–13 år och pågår fortfarande. Det berör mig per-

sonligen. Det är därför jag och många andra unga samer valt att engagera oss.

DET SARA-ELVIRA framför allt efterlyser är ett genuint kunskapslyft, att majoritetssamhället lär sig om det samiska folket och på det sättet får en förståelse för samernas kultur och relation till naturen.

– Det är en förutsättning för att den gröna omställningen ska bli en omställning, det vill säga både grön och rättvis. Det måste vara en jämlik process där urfolkens röster får ta plats. Det är ju grunden för all dialog, att man lyssnar på varandra och försöker förstå.

EXPLOATERINGAR SKER över hela Sápmi och nya planeras. Men att ge upp finns inte på kartan, betonar Sara-Elvira.

– Viljan att fortsätta kämpa är stark bland oss unga samer. Men samtidigt finns en uppgivenhet hos en del ungdomar när vi ser att staten gång på gång prioriterar ekonomi framför det samiska folkets överlevnad. Därför är vår organisation så viktig. Den förmedlar att det trots allt finns hopp, att det är värt att fortsätta kämpa, precis som vårt folk alltid har gjort. Och att vi är mötesplatsen för att förmedla hopp. Drömmen inför vårt 100-årsfirande år 2063 är att vi då ska ha självbestämmande över allt som rör det viktigaste i vår kultur, vårt land, vatten och våra näringar.

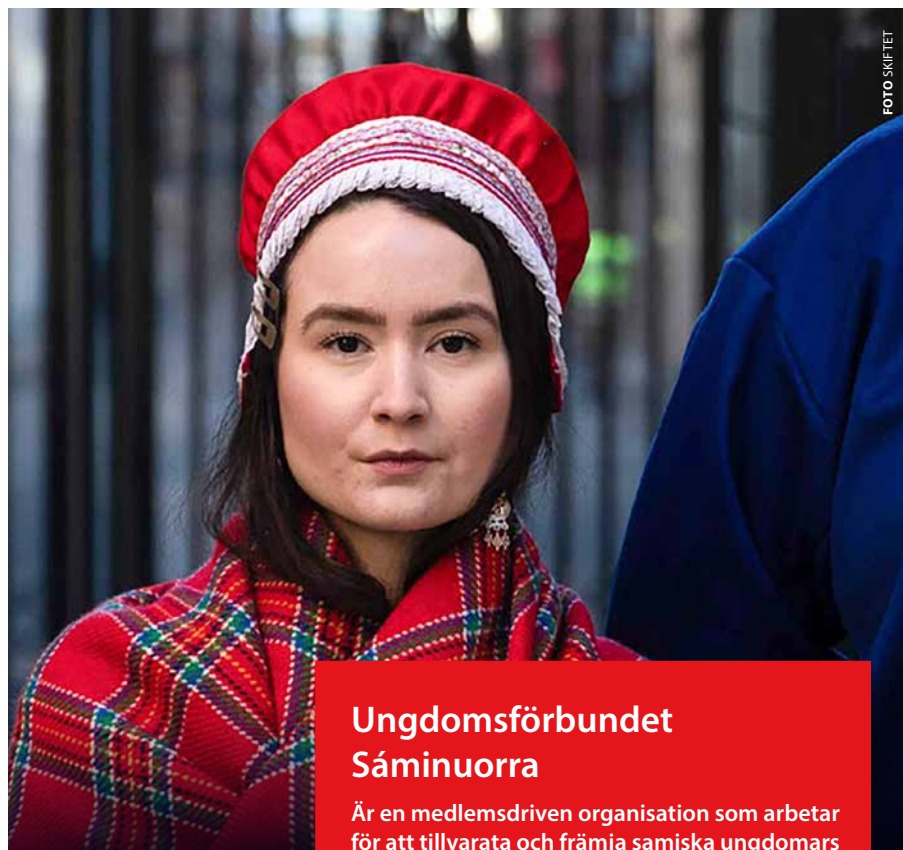

FOTO SKIFTET

Ungdomsförbundet Sáminuorra

Är en medlemsdriven organisation som arbetar för att tillvarata och främja samiska ungdomars intressen och rättigheter, skapar mötesplatser för unga samer och arbetar för att skapa så bra förutsättningar som möjligt för framtiden.

Organisationen som bildades 1963 med kansli i Jåhkåmåhkke – Jokkmokk, har sex lokalföreningar.

– Vi måste engagera oss, ingen annan kommer att göra det för oss. Det är en kampvilja som vi ärvt från våra förfäder och som ytterst gäller vårt folks överlevnad, säger Sara-Elvira Kuhmunen, ordförande i Sáminuorra.

www.saminuorra.org

Buerie bæteme Staarese!

Välkomna till Staare - en stad i hjärtat av Åarjelsaepmie!

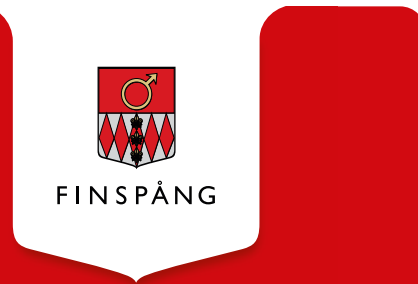
Östersunds kommun är en samisk förvaltningskommun som arbetar målinriktat för att stärka samers rättigheter. Vi arbetar aktivt med urfolksdeklarationen och är en stad med stark samisk kultur- och språkrevitalisering, kreativitet, samiska mötesplatser, inflyttning och universitet.

Vi har samisk förskola och implementerar progressiva tolkningar av minoritetslagen i kommunens alla verksamheter. Samiska rättigheter och perspektiv ska genomsyra allt från äldreomsorg, skola och socialtjänst till klimat-, miljö- och hållbarhetsarbete. Buerie bæteme Staarese!

**ÖSTERSUNDS
KOMMUN**
STAAREN TJJELTE

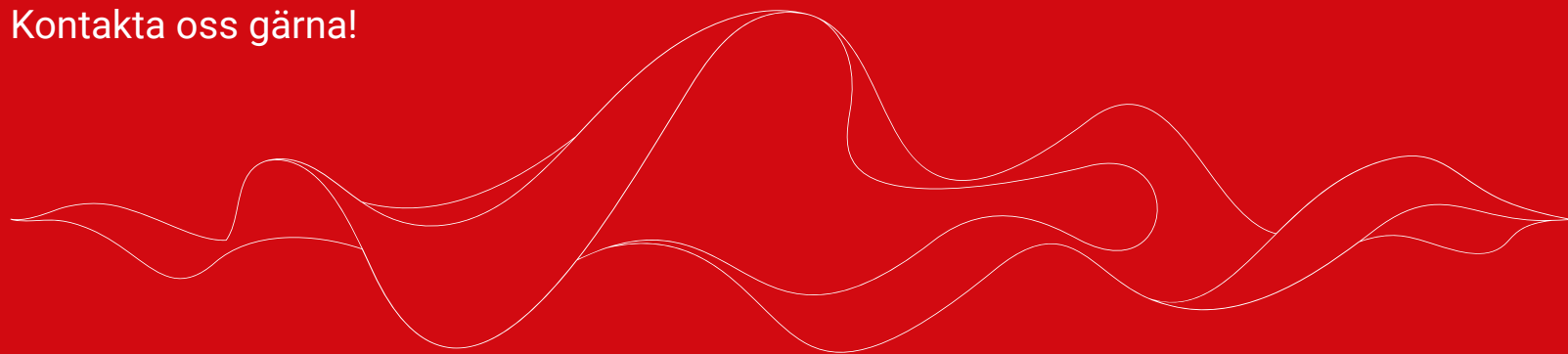
Starkare skydd för att bevara språk och kultur

I Finspångs kommun finns en stor andel invånare med finsk bakgrund. En av anledningarna är att många finländare kom till trakten i mitten av 1900-talet för att bo och arbeta här. Flera av dem stannade kvar, liksom deras barn och barnbarn.

Tack vare den stora finska minoriteten ingår kommunen sedan 2013 i det finska förvaltningsområdet. Det betyder att du som bor i Finspångs kommun och talar finska har särskilda rättigheter och ett starkare skydd för ditt språk och din finska kultur.

Kontakta oss gärna!

WEBB WWW.FINSPANG.SE TELEFON 0122-850 00

"KOMMISSIONEN VILL GE EN RÖST ÅT DE MÄNNISKOR SOM INTE HAR EN"

Det är viktigt att urfolkens historia blir känd vid sidan av majoritetens för att se vilka konsekvenser den politik som förts har fått för samer. Och för att kunna vidta åtgärder så att de inte återupprepas.

FOTO: C JUTSI

Det sa FN:s särskilda rapportör för övergångsrättvisa, Bernard Duhaime på ett seminarium som arrangerades av Fonden för mänskliga rättigheter strax före årsskiftet.

Sanningskommissionen för det samiska folket ska redovisa sitt uppdrag

om knappt ett år. En del av materialet är de cirka 300 intervjuer och skriftliga vittnesmål som samlats in de senaste två åren där analysen av dessa påbörjats. Materialet är unikt och kommer att ge en röst som är urfolkets egen. Intervjuerna blir en del av underlaget

som kommissionen sedan ska ta ställning till. Kommissionen ska även beakta forskning och annan fakta och göra en fristående bedömning av konsekvenserna av den politik som har förts för samerna. Kommissionen har också regeringens uppdrag att sprida kunskap till allmänheten om detta och föreslå åtgärder som kan bidra till upprättelse och främja försoning och ett livskraftigt samiskt samhälle.

SOM BERNARD Duhaime poängterade syftar sanningskommissioner likt den för samerna i Sverige till att ge en röst åt de människor som inte har en.

Sanningskommissionen för det samiska folket är inte den första och enda som funnits. Från 1990-talet och framåt har det bildats sanningskommissioner på olika håll i världen. I Sverige överlämnade Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, lantalaiset och kväner in sitt betänkande i november 2023.

I NORGE AVSLUTADE kommissionen sitt arbete våren 2023. I Finland pågår arbetet. I Kanada var kommissionen aktiv mellan år 2008-2015. Rapporten innehöll rekommendationer för försoning och upprättelse. Samernas kultur är nära knuten till de traditionella samiska markerna men eftersom de är i minoritet får de ofta ge vika för intressen hos majoritetsbefolkningen. För att samer ska kunna behålla sin kultur krävs därför att myndigheter vidtar

positiva åtgärder så att samer kan fortsätta använda markerna. Målet är att uppnå effektiv jämlikhet, när det gäller möjligheten att behålla sin kultur, enligt internationell rätt om minoriteter och urfolk.

SANNINGSKOMMISSIONEN är nu inne i sin mest intensiva fas i arbetet som ska resultera i tre volymer. En berättelsevolym byggd på de intervjuer som samlats in, en forskningsantologi som fördjupar kunskapen om samiska frågor och förenar forskare från många olika forskningsfält. Det blir en volym med fristående forskningsartiklar om samiska frågor, skrivna av en bredd av forskare med utgångspunkt i många olika ämnesområden, såsom juridik, historia och samhällsvetenskap, verksamma vid Sveriges ledande lärosäten. Utöver dessa två kommer ett slutbetänkande med en samlad bedömning av konsekvenserna av den förda politiken för det samiska folket och som utmynnar i åtgärdsförslag.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 december 2025.

www.sanningskommissionensamer.se

POSITIV PEDAGOGIK SKA ÖKA VÄLMAÄNDET OCH FÖRBÄTTRA PRESTATIONEN PÅ SVERIGEFINSKA SKOLAN I STOCKHOLM

Under läsåret har Sverigefinska skolan arbetat med den vetenskapligt bevisade metoden "Se det goda" eller "Huomaa hyvä", som grundades av Kaisa Vuorinen, doktor i positiv pedagogik vid Helsingfors universitet. Metoden handlar om att anpassa positiv psykologi för applicering inom utbildning.

– Metoden lär barn att prata om positiva känslor och känna igen positiva styrkor i sig själva och andra, säger Marko Leppälä Smolander, rektor och förskolechef på Sverigefinska skolan i Stockholm. Det är också en bra övning för vuxna som dels kan föregå med gott exempel för barn och unga, dels träna på att utveckla detta synsätt, som kanske inte alltid faller sig naturligt. Det positiva förhållningssättet är ett du behöver välja, då det sällan faller sig naturligt första gången eftersom människan är van vid att hålla utkik efter fel och inkonsekvenser.

Den positiva inställningen och effekterna av övningarna är dock betydelsefulla, menar Marko. Därför har Sverigefinska skolan startat en arbetsgrupp med personal utbildad inom metodiken, som ska vara drivande i arbetet och lära upp övrig personal. Syftet är att vägleda lärare samt inspirera och motivera elever, vilket också gynnar samverkan mellan hem och skola.

Övningar i att identifiera och lyfta fram varandras styrkor
Utbildningen för metoden "Se det goda" inkluderar övningar med inriktning på olika teman som självkontroll, nyfikenhet, empati, kreativitet, kärlek, mod och tacksamhet.

– Det har funnits veckor då vi till exempel har fokuserat på vänlighet, då elever fått beskriva varandras styrkor i gruppövningar, säger Marko. Detta har medfört att elever kunnat reflektera, verbalisera och ta egna initiativ till att ge positiv feedback. Det finns en tid och en plats för konstruktiv kritik, men här övar vi på att lyfta varandras styrkor.

Medarbetare på skolan är precis som eleverna måna om att uppmärksamma varandra med ett leende och hälsa på varandra vid namn.

– Det kan låta så självklart, men samtidigt vet många av oss att det här är sådant vi behöver öva aktivt på.

Positiv lärupplevelse ger ringar på vattnet

I skolvärlden är det lätt att fokusera på otillräckliga betyg och konflikter när de uppstår, men metoden "Se det goda" fungerar som en gynnsam motvikt.

– Metoden bygger på att glada barn lär sig bäst, vilket stöder idén om att positiv förstärkning av goda beteenden hos yngre gör skillnad, säger Marko. Positivitet smittar dessutom av sig, så om du väljer att föregå med gott exempel och utgå från barnets styrkor kan det mycket väl skapa en positiv kedjereaktion.

Sverigefinska skolan i Stockholm, grundad 1990, omfattar förskola, förskoleklass, grundskola 1-9 och fritidshem. Det är en fristående skola, samt den äldsta och största av de fristående sverigefinska skolorna. Skolan är också tvåspråkig, där eleverna använder sig av både svenska och finska för att uppnå en aktiv, funktionell tvåspråkighet i slutet av år 9.

Läs mer på sverigefinskaskolan.eu

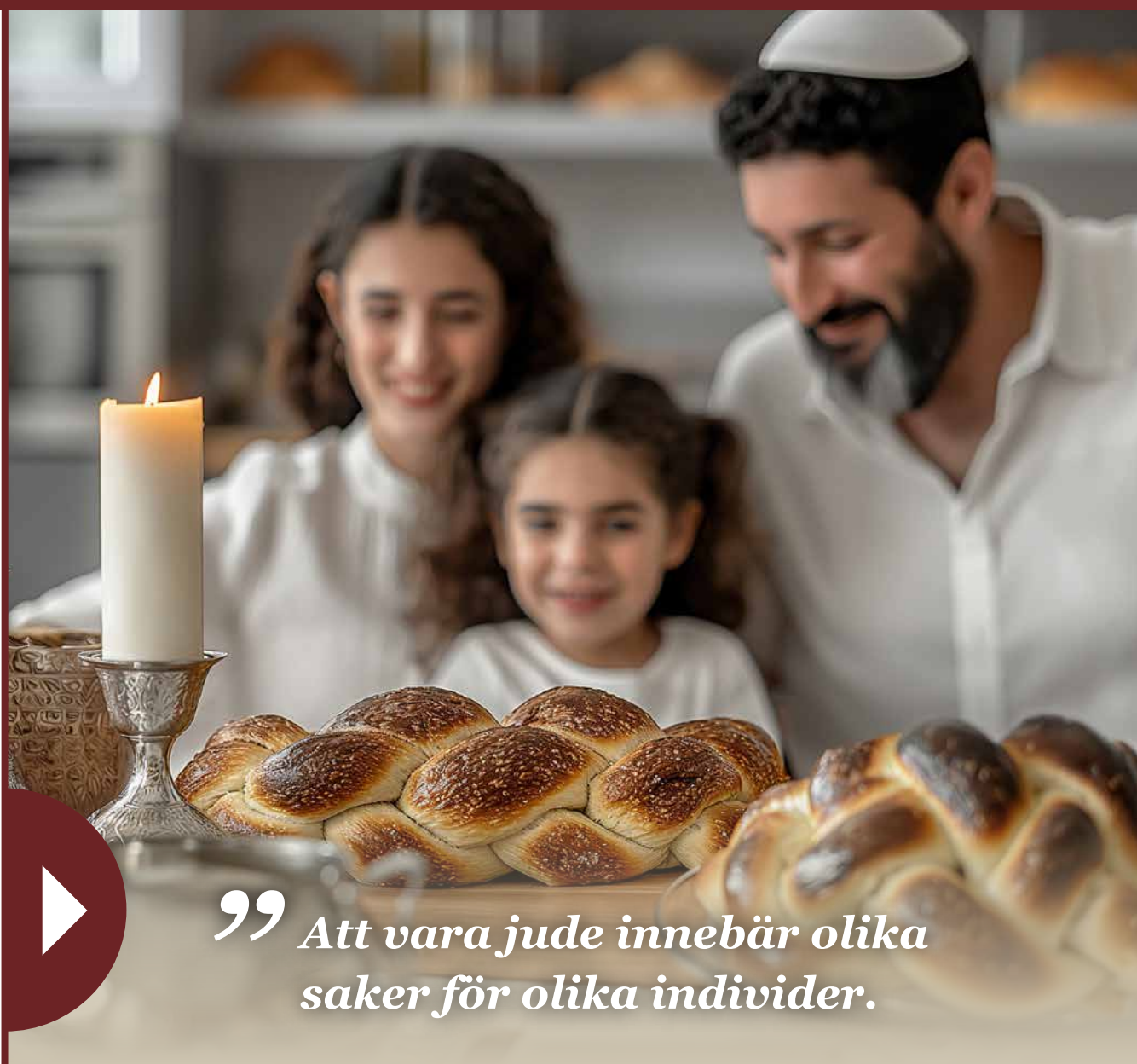
Den judiska minoriteten

Det finns omkring 15 000 – 20 000 judar i Sverige, varav cirka 6 000 är medlemmar i någon av de fyra judiska församlingarna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Helsingborg.

Enligt traditionell halacha, den judiska lagen, är man jude om man antingen är född av en judisk mor eller har konverterat till judendomen av erkänd rabbin. Utifrån principen om självidentifikation är det dock inte ovanligt att svenska judar har en judisk pappa, men en icke-judisk mamma. Att vara jude innebär olika saker för olika individer. Det kan bland annat vara en religiös eller kulturell identitet, eller ett ursprung.

Jiddisch talades av cirka 12 miljoner människor före andra världskrigets utbrott år 1939. Även om jiddisch som språk och kultur till stor del utsläcktes i samband med Förintelsen, använder vissa grupper än idag jiddisch som sitt primära språk. Jiddisch är ett av Sveriges officiella minoritetsspråk sedan år 2000. För många jiddischtalande i Sverige är det inte ett förstaspråk, men starkt förknippat med familjeliv, judisk kultur och historia. Hebreiska är också ett viktigt språk för många judar i Sverige, men det är inte erkänt som nationellt minoritetsspråk.

Källor: minoritet.se och jfst.se

”Att vara jude innebär olika saker för olika individer.

Shabbat är en viktig judisk helg. Den firas varje vecka från fredag kväll när solen går ner till lördag kväll. Challah som då äts har en central plats i den judiska matkulturen.

250 år av judiskt liv i Sverige firas nu över hela landet

Med erkännandet av judar som en av Sveriges fem nationella minoriteter för 25 år sedan påbörjades en process av synliggörande. Därför kunde 250-årsfirandet av judiskt liv i Sverige knappast ha kommit lägligare än 2025. Samma år som regeringen sjösätter en nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige.

TEXT PER-ÅKE HULTBERG
FOTO ADOBESTOCK

Erkännandet för 25 år sedan var en dörröppnare för den judiska minoriteten. Den egna rösten blev då äntligen hörd, samtidigt som den judiska kulturen bekräftades vara en självklar del av Sveriges gemensamma kulturarv.

Det var en möjlighet att från judiskt eget perspektiv visa vilka man är, både inför allmänheten, myndigheter och politiker.

– Nu 25 år senare kommer judiskt liv i Sverige att uppmärksammas i hela landet, under hela året, säger Rebecka Glaser, som på Judiska Centralrådets uppdrag är projektledare för Jubileumsåret 2025.

MÅLGRUPPEN ÄR främst icke judar i majoritetssamhället, med förhoppning om att firandet kan bidra till ökad kunskap om den judiska minoriteten.

– Men det är inte själva firandet som är det viktigaste. Syftet är först och främst folkbildning, att höja kunskapsnivån kring både nationell och lokal judisk historia och nutida judiskt liv, förtydligar Rebecka.

Utgångspunkten för jubileet är 1775. Det var då som den förste juden fick tillstånd

att bosätta sig i Sverige utan att konvertera. Några hade visserligen kommit hit redan på 1600-talet men då med tvångsdop som följd, utan möjlighet att få leva öppet med sin tro och kultur. Med kung Gustav III ändrades förutsättningarna radikalt.

AARON ISAAC var först på plats. Han fick inte bara tillåtelse att bosätta sig i Stockholm utan också att bilda Sveriges första judiska församling, utan att behöva döpas.

De familjer som då flyttade hit är idag integrerade i det svenska samhället.

– Vi vill nu långt senare fira 250 år av väletablerat judiskt liv i Sverige, samtidigt som det är en utmärkt möjlighet att folkbilda allmänheten om judar och judendom i Sverige, säger Rebecka.

Målet är som sagt folkbildning. ”Hur är det att leva som jude i Sverige.” ”Vilka högtider firas och hur ser judiska traditioner ut.” ”Vad är det judiska, är det religion, är det kultur?”

AKTIVITETER AV vitt skilda slag kommer att genomföras under hela jubileumsåret av ett stort antal engagerade aktörer runt om

i landet. Skolor, bibliotek, teatrar, museer, universitet och studieförbund, förlag och föreningar, även företag och många andra har valt att skapa event, allt med fokus på just judiskt liv.

– Det har varit en helt enorm uppslutning. Det visar att det inte är en minoritet som firar sig själv. Det känns enormt glädjande och stärker mitt hopp inför framtiden, säger Rebecka och lyfter speciellt det varma och välkomnande bemötande hon fått av alla organisationer hon haft kontakt med.

”**Nu 25 år senare kommer judiskt liv i Sverige att uppmärksammas i hela Sverige, under hela året.**

Judar

– Det stärker min tro på att vi lever i ett mycket modigare samhälle än jag har förstått tidigare. Jag är framför allt glad över att så många icke-judiska aktörer vill uppmärksamma jubileet. Det blir så mycket större då. Det är väl helt fantastiskt att det allmänna firar att vi har varit här i 250 år?

” **Vår förhoppning är förstås att det ska bidra till en större förståelse för judisk kultur och liv.**

Men det finns faktiskt mer än 250-årsjubileet att glädjas åt under 2025. Nu i år sjösätter nämligen regeringen en nationell strategi för den judiska minoriteten med sikte på de närmaste tio åren. Syftet är att säkra rätten till judiskt liv i Sverige mot bakgrund av både historia och nutida utmaningar i form av antisemitism, hat och hot.

REGERINGENS AMBITION med strategin, där den judiska minoritetens egna röster varit vägledande, är att säkerställa att judar i Sverige kan leva öppet och tryggt, utan rädsla för diskriminering eller trakasserier,

samt att bevara och främja sin kulturella och religiösa identitet.

Exakt vad strategin innehåller kommer att presenteras under våren. Oavsett vad så har det naturligtvis stor betydelse för den judiska minoriteten att regeringen tagit initiativet att utmana stereotyper och fördomar.

– Vår förhoppning är förstås att det ska bidra till en större förståelse för judisk kultur och liv. Och att strategin sjösätts när vi firar 250 år gör jubileet till ett avstamp till en förändringsresa som fortsätter i 10 år, avslutar Rebecka.

250
Svenskt
judiskt liv
sedan 1775

Jubileumsåret 2025

Är ett initiativ av Judiska centralrådet som är en sammanslutning av de judiska församlingarna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Nordvästra Skåne.

Vill du ta del av vad som händer, gå in på hemsidan, judiskliv.se

Om människor har lärt sig något nytt om svenska judar och judendom under 2025 så är mycket vunnet. Det bidrar till regeringens strategi att stärka judiskt liv i Sverige.

– Om vi tillsammans kan bidra till ökad kunskap så kan vi förhoppningsvis minska hat och hot baserat på okunskap eller fördomar. Och då, kanske då, kan fler judar leva öppet som judar i Sverige. Detta är en fråga som vi bara kan lösa tillsammans. Ingen ska behöva dölja sin identitet, säger Rebecka Glaser.

Möt personer som tillhör de nationella minoriteterna i aktuella artiklar och lär dig mer om deras rättigheter i vår webb-utbildning, våra faktatexter och metodstöd.

minoritet.se

Sveriges nationella minoriteter och minoritetsspråk

Samråd med unga

För att ytterligare främja delaktighet och förståelse, genomförs samråd där unga från nationella minoriteter får dela sina erfarenheter av utbildningssystemet. Vid samråden samlas viktiga insikter som bidrar till förbättringar i utbildningen.

NATIONELLA MINORITETETSARBETET I GÖTEBORG

Foto: Zita Marias

Göteborgs Stad har strukturerad dialog med de fem nationella minoriteterna genom det sverigefinska rådet och rådet för den nationella minoriteten romer, samt det gemensamma samrådet för de fem nationella minoriteterna. Råden ska bidra till att staden säkerställer minoriteternas mänskliga rättigheter och vara ett forum för ömsesidigt lärande. De syftar till att stärka det politiska ansvaret i frågor som påverkar livsvillkoren för nationella minoriteter i staden. Göteborg tillhör finskt förvaltningsområde, vilket ger det finska språket ett förstärkt skydd.

RÄTTEN TILL SPRÅK, KULTUR OCH IDENTITET

Förskolans och skolans arbete med barns rättigheter, normer och värden pågår varje dag, året om. De senaste åren har förskoleförvaltningen i Göteborg satsat extra på att uppmärksamma och synliggöra Sveriges nationella minoriteter.

Kultursamordnare arrangerar kulturella aktiviteter som film, teater, konst och musik för att ge barn och elever inblick i olika minoritetskulturer. Förskolor och skolor kan boka kulturprogram genom KuBo, ett digitalt bokningssystem från kulturförvaltningen. Barnen i förskolan har bland annat kunnat besöka scenkonstföreställningar som lyfter den sverigefinska, judiska och den samiska nationella minoritetens språk, kultur och traditioner. Under 2024 har 1650 barn och 300 pedagoger sett föreställningarna.

Barnen har bland annat kunnat besöka föreställningen "Dos Verterbuk", en minimusikal om trädet som nästan dog, där barnen fick i uppdrag att hjälpa trädet och språket att överleva. Sångerna framfördes på svenska och jiddisch. De har också kunnat se "Biejvve bájtta – Solen skiner. En

interaktiv musikteaterföreställning där barnen fick möjlighet att möta samerna och deras land Sápmi, relationen med naturen och allt levande som den samiska traditionen bär. Barnen fick lära sig några lulesamiska ord, jokar och uppleva den samiska kulturen.

– Att använda konst, musik och berättande för att närma sig en annan kultur är väldigt kraftfullt. Föreställningen främjar språkutveckling och möjligheten att öka barnens kunskap, säger Mia Björklund, utvecklingsledare på förskoleförvaltningen.

Skolbiblioteken på utbildningsförvaltningen, men också grundskoleförvaltningens minoritetsspråksdepå tillhandahåller böcker på minoritetsspråk som finska, meänkieli, samiska, romani chib och jiddisch, samt böcker om och av minoriteter. Detta stöd syftar till att stärka elevernas språkliga och kulturella identitet.

Kulturförvaltningen ser det som en prioritet att öka minoritetskulturens representation i kulturpedagogiska projekt och arbetar för att synliggöra minoritetskulturer genom litteratur, arrangemang och konst i offentliga rum. Göteborg Konst säkerställer

att konst relaterad till minoriteter når stadens gator och att deras kulturhistoria lyfts fram på museer och i konsthallar.

UPPMÄRKSAMMANDE AV NATIONELLA MINORITETERS HÖGTIDSDAGAR

För att stärka arbetet med nationella minoriteter i Göteborg erbjuder kommunen flera initiativ. Kulturförvaltningen arrangerar varje år firanden av högtidsdagar i samråd med minoriteterna och råden samt i samverkan med bland annat Levande historia i Göteborg, förvaltningen för demokrati och medborgarservice, förvaltningarna i utbildningskedjan.

Förskolan och grundskolan lyfter nationella minoriteters högtidsdagar och traditioner bland annat genom ett samarbete med Göteborgs Stads måltidsservice, som i samarbete med nationella minoriteter tar fram särskilda menyer för förskolorna och skolorna. Exempelvis blev alla 23 000 förskolebarn bjudna på romsk gulaschsoppa på Internationella Romadagen och vid uppmärksammandet av tornedalingarnas dag bjöds på fisk- och potatisrätten "dopp

i kopp" med smör- och löksås samt Kirunabröd.

Gymnasieskolornas bibliotek och folkbiblioteken uppmärksammar skön- och facklitteratur som behandlar minoritetsfrågor ur ett socialt eller historiskt perspektiv under högtidsdagarna, i biblioteksrummet och på bibliotekens sociala medier.

– Det är ett sätt att skapa medvetenhet och intresse kring de nationella minoriteternas historia och kultur, säger en av

”*Det är gymnasieskolans ansvar att se till att alla elever får kunskap om de nationella minoriteternas kultur, religion och historia.*

Resanderomer Svenska romer Finska romer Utomnordiska romer Nyanlända romer/Balkanromer	Resande-romer/resandefolket Svensk romani, resanderomani, skandinavisk romani 1500-talet Försörjde sig som: Kringresande, gårdfarihandlare, hantverkare, tivoli, marknad		Svenska romer/keiderash Kelderash 1800-talet, från östländer via Ryssland En grupp som för särskilt illa av Sveriges invandringspolitik och assimileringspolitik.	
---	--	--	---	---

Romska grupper i Sverige

 Finska romer/kalé/caló kalé/caló 1950/60-talet Många har inte haft tillgång till sitt språk på grund av förbud	 Utomnordiska romer Lovari 1960-talet Lovari-varieteteten har rötter från Ungern på 1300-talet. Efter slaveriet, slutet 1800-talet, reste en stor grupp av dessa romer till Ryssland	 Nyanlända romer/Balkanromer Arli, gurbeti 1980/90-talet Många invandrade till Sverige som arbetskraft efter forna Jugoslaviens fall
--	--	---

Romsk inkludering

Göteborgs Stad arbetar aktivt för att bygga tillit, inkludering och för att stärka den nationella minoriteten romers egenmakt genom verksamheter som Romano Center i Väst, brobyggare inom grundskolan samt Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer. Målet är att överbrygga brist på förtroende mellan romer och samhället, så att fler romer får tillgång till sina rättigheter och kan delta i samhällslivet.

Romano Center i Väst är ett informations- och kunskapscenter som arbetar för att stärka nationella minoriteten romers rättigheter i Göteborg. Romano Center fungerar som ett medborgarkontor dit den nationella minoriteten romer kan vända sig för att få hjälp i kontakt med myndigheter eller hitta rätt bland verksamheter i Göteborgs Stad. Avstamp i det dagliga arbetet tas i romers rätt till språk, kultur, delaktighet och utbildning.

utvecklingsledarna från utbildningsförvaltningen. Det är gymnasieskolans ansvar att se till att alla elever får kunskap om de nationella minoriteternas kultur, religion och historia, något som är tydligt inskrivet i läroplanen.

ROMSKA BROBYGGARE I GÖTEBORGS SKOLOR SKAPAR STOLTHET OCH DELAKTIGHET

Sedan 2013 har Göteborgs Stad anställt romska brobyggare i grundskolan för att verka som en länk mellan hemmet och skolan, där brobyggarna arbetar för inkludering, förtroende och att få fler romer att delta aktivt i samhället.

Romska brobyggare arbetar för att romska barn ska få sina rättigheter tillgodosedda och är med i arbetet för att kunskaps-höja medarbetare i grundskolan kring minoritetslagstiftning och Sveriges nationella strategi för romsk inkludering. De romska brobyggarna påbörjade också ett arbete med att uppmärksamma Internationella Romadagen, som idag har utvecklats och inspirerat fler skolor och förskolor att uppmärksamma nationella minoritetens högtidsdagar.

Brobyggarnas arbete handlar inte enbart om att ge akademiskt stöd eller öka närvaron i skolan. Arbetet innebär att skapa en trygg miljö där alla barn kan känna stolthet över vem de är och var de kommer ifrån. Genom att uppmuntra elever att tala sitt språk och att värdesätta sin kultur har fler romska elever fått stärkt identitet. Ett tydligt exempel på förändring är att romska flaggor nu syns på studentflak, något som

var väldigt ovanligt för 15 år.

Vi vill att barnen ska kunna tala sitt språk med stolthet och känna att deras kultur är en tillgång, inte något att dölja. När vi ser elever som vi stöttat under grundskoletiden ta studenten, med romska flaggan högt i luften, känns det som om vårt arbete gör skillnad, säger romska brobyggare i Göteborg.

En av rektorerna understryker att när brobyggarnas insatser dokumenteras och värderas som en del av elevhälsoteamen, får arbetet en tydlig roll och status. Detta leder till starkare relationer mellan skolorna, eleverna och deras familjer, vilket i sin tur resulterar i högre närvaro och måluppfyllelse.

Eleverna får bättre stöd i kontakten med skolan och känner att deras kultur och bakgrund värderas. Den positiva påverkan av brobyggarna märks också i elevernas egna ord. En tidigare elev uttrycker stor tacksamhet för att en brobyggare såg och förstod hennes behov, vilket gjorde stor skillnad både i studier och emotionellt stöd. Det här stödet har gett eleven ett större självförtroende och stärkt hennes identitet, vilket visar på långsiktigt värde av brobyggarnas arbete i Göteborgs grundskolor.

FÖRSKOLA, SKOLA, ÄLDREOMSORG OCH SENIOR-VERKSAMHET PÅ FINSKA

I Göteborg finns tre kommunala förskolor med finskspråkig inriktning och sedan hösten 2021 erbjuds också tvåspråkig undervisning på en grundskola i Göteborg. Språket och kulturen synliggörs till exempel i förskolans pedagogiska miljö genom hallbib-

liotek, där barn och vårdnadshavare kan låna med sig böcker på finska och andra språk hem, men också genom att använda bilderboken som ett verktyg i undervisningen. Många föräldrar väljer aktivt den finskspråkiga verksamheten trots att de måste resa längre från hemmet, det är viktigt att barnen kan få prata finska och vara med kompisar som också förstår.

– Jag har en finsk identitet som jag vill

” Jag har en finsk identitet som jag vill föra över till mina barn, de ska inte behöva vara rotlösa.

föra över till mina barn, de ska inte behöva vara rotlösa. Utan vår förskola hade vi inte kunnat stärka finskan här i Sverige, det gör barnen rika på språk, säger Anna Mäkilä-Ågren, som har barn på en av förskolorna i Göteborg med finskspråkig inriktning.

Äldre- samt vård- och omsorgsförvaltningens verksamhet erbjuder finskspråkig service vid två enheter, på Glöstorpshöjden och Lövgärdet. Under hösten testades effekterna av finska matvaror. Resultaten blev synliga direkt efter start och insatsen övergår till att vara en del av ordinarie drift. Mat väcker minnen, skapar sammanhang och meningsfulla samtal. Mat är en del av och stärker kulturidentiteten. ”Det finns

både en tacksamhet och stolthet hos hyresgäster, anhöriga och medarbetare tack vare finsk mat. Välbefinnandet och aptiten ökar hos hyresgästerna. Projektet bidrar till en tydligare sverigefinsk profil. ”Detta måste vi fortsätta med”, säger verksamhetsutvecklare, stab och enhetschef från Glöstorpshöjden.

Hälsofrämjande och förebyggande verksamhet erbjuder mötesplatsaktiviteten «Finska timmen» för finskspråkiga seniorer i Angered. Varannan måndag samlas de för samhällsinformation, hälsofrämjande föreläsningar, allsång eller bingo på finska. Detta ger seniorerna en chans att umgås, få veta mer om stadens service och aktiviteter och få viktig information på nationellt minoritetsspråk finska. Aktiviteten råder bot på ofrivillig ensamhet.

– Det bästa är att träffa flera bekanta sedan 70-talet, från olika delar av Göteborg, som jag inte träffat på länge. Nu möts vi på «Finska timmen». Det är fint med gemenskap, föreläsningar och musik på finska. Dricka kaffe, prata och höra finska. Det är viktigt för oss, uppger en man på 70 år.

– Information är viktigt för mig. Vi har rätt till att få detta på finska. De ordnar så fint här och det är trevligt, säger en kvinna på 65 år.

Göteborgs Stad

Göteborgs Stads kontaktcenter

Telefon 031-365 00 00

” Uppskattningsvis finns cirka ett 60-tal romska varieteter i världen.

Den romska minoriteten består av flera olika romska grupper.

Den romska minoriteten

Den romska minoriteten består av flera olika romska grupper. Vissa grupper, som resande och finska romer, har bott i Sverige sedan 1500-talet. Andra som khalderash, lovara, arli och gurbeti har anlänt under olika tidpunkter under 1800- och 1900-talen. Det är därför svårt att tala om romer som ett folk, eftersom alla grupper har olika historiska erfarenheter, kulturer och språk.

I samband med att romer erkändes som en nationell minoritet år 2000 delades den romska minoriteten in i undergrupperna: nyanlända romer, utomnordiska romer, svenska romer, finska romer och resande. Denna indelning använder sig numera en del romer av, andra inte.

Det erkända nationella minoritetsspråket romani chib är egentligen ett samlingsbegrepp för flera olika varieteter eller dialekter.

Uppskattningsvis finns cirka ett 60-tal romska varieteter i världen. I Sverige talas ungefär 10–20 olika varieteter av romani chib.

Källa: minoritet.se

Barnens skratt är vår inspiration och drivkraft

Avslöjandet av Skånepolisens olagliga register av romer år 2013 blev startskottet för Abedin Denajs engagemang för den romska minoriteten, och alldeles särskilt för barn och unga. Som grundare av föreningen GRIF vill han göra romer mer synliga genom att skapa centrala mötesplatser och arbeta mot antiziganism.

TEXT IDUN WIBERG
FOTO ADOBESTOCK OCH PRIVAT

Föreningen GRIF, Gävles Romska Förening, startade 2016 då Gävle kommun blev en utvecklingskommun för romsk inkludering. – Redan från starten var det viktigt för oss att kunna vara en mötesplats för unga romer i Gävle, för ingen sådan plats fanns, säger ordföranden Abedin Denaj. Vi ville bygga gemenskap, och på så sätt bevara vårt språk och vår kultur.

MED INSPIRATION från Studieförbundet Vuxenskolan utvecklade GRIF sedan olika studiecirkel och tillsammans med Gävle kommun också en läxhjälp för romska barn, i bibliotekets lokaler. Läxhjälp ”Studygroup” ledde till att biblioteket blev en fristad, där barnen kunde vara öppna med sin romska identitet, något en del tidigare dolt på grund av antiziganismen i Sverige. Just barn och unga har alltid varit föreningens främsta målgrupp. Den sekundära målgruppen är allmänheten.

– Vi tror att det är viktigt att jobba mot vår främsta målgrupp som är unga romer, men också mot allmänheten. Vi vill skapa mötesplatser där man kan träffa en rom, eftersom de flesta tyvärr har fördomar, säger Abedin.

2021 var ett stort år för föreningen då man beviljades bidrag från Youth 2030 Movement, en rörelse av demokratiaktivister

och barnrättskämpar.

– För oss var detta det största som dittills hänt. Det har väckt lust och intresse, men också självförtroende. Vi fick senare också ekonomiskt stöd från Länsstyrelsen Stockholm och dessa två bidrag blev en morot till att utveckla föreningen.

NÅGRA ÅR SENARE fick GRIF också en egen lokal, mitt i Gävle. Abedin menar att det känns viktigt att lokalen ligger centralt.

– Det är ju det föreningen jobbar med, att göra oss romer synliga.

En annan viktig aspekt i GRIF:s arbete är opinionsbildning kring antiziganism och romers rättigheter. Under 2025 kommer föreningen att arbeta med ett projekt, även detta med stöd från Youth 2030 Movement, inför valet 2026. Målet är att unga romer, och icke-romer, ska rösta i valet.

– Vi hoppas att projektet väcker intresse för våra medlemmar att engagera sig politiskt, något vi tycker är viktigt. Vår förening är dock neutral och oberoende från politiska eller religiösa sammanhang, säger Abedin.

2019 FATTADE riksdagen ett beslut som syftade till att stärka det grundläggande skyddet för nationella minoriteters språk och kultur. Bland annat infördes lagkrav om att förvaltningsmyndigheter ska beakta barns och ungas möjligheter till inflytande i frågor

som berör dem. Men Abedin menar att barn och unga inte ges bra villkor för deltagande.

– I samråd till exempel, så kan ungdomar ofta inte delta eftersom samråden schemaläggs under skoltid. GRIF har principen att skolan kommer först, så vi kan inte uppmuntra ungdomar till att vara med. Vi vill därför ändra på förutsättningarna så att barn och unga kan vara delaktiga.

Vissa medlemmar har varit med sedan de var tio år gamla. Nu när de är sjutton år vågar de ta mer plats, de vågar delta i det offentliga rummet genom att vara med i debatter och utställningar med bilder på sig själva. Här lyfter Abedin till exempel utställningen Z+46, som GRIF har tagit fram tillsammans med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

EN GRUNDSTEN i arbetet för föreningen GRIF, som sedan 2023 bytt namn till Gemensamma Romska Internationella Förbund, är strategin för romsk inkludering från 2012. Även förstärkningen av minoritetspolitiken år 2019 ses som viktig.

När Abedin ska sammanfatta vad som är den främsta motivationen för hans arbete i GRIF, lyfter han ytterligare en aspekt:

– Kärnan är det som står längst ner i vår logga: *Barnens skratt, vår inspiration och drivkraft*, säger Abedin.

Kvinnoföreningen Livets väg siktar framåt

Efter en händelse som arbetsökande insåg Marcela Kovacsova hur djupt rotad antiziganismen är. Att den finns inom samhällets alla nivåer, även hos aktörer som ska främja jämlikhet och integration.

TEXT PER-ÅKE HULTBERG
FOTO PRIVAT

Jag har alltid tänkt att språk är en merit och att det även gällde mitt språk, romani chib, säger Marcela Kovacsova. Men så var det inte sade man.

Händelsen blev starten för föreningen *Trajosko Drom*, - *Livets väg* - en romsk kvinnoförening som kämpar för alla romers rättigheter. Marcela hade tidigare drivit en skönhetssalong med många romska kvinnor som kunder. Återkommande lyssnade hon till deras vilja att ta del av samma rättigheter som andra.

- Vi fick inte samma rättigheter när andra fick det. Därför kände jag att vi måste ta dem i anspråk, säger Marcela.

ROMER FICK TILL EXEMPEL inte rösträtt förrän år 1959. Samma år bestämdes även att romska barn skulle få möjlighet att gå i skolan.

- För 20 år sedan började mitt engagemang för romernas rättigheter. Jag grundade en kvinnoorganisation, för att den romska kvinnan är stark, säger Marcela.

ORGANISATIONEN har drivit verksamheten "rättigheter med stil" för att öka kvinnors kunskap om sina rättigheter och modet att agera. Det senaste året har bland annat ett projekt som syftar till att bevara det romska språket genom lärande mellan generationerna genomförts. Romska ungdomar intervjuar sina äldre för att dokumentera språk och berättelser som är på väg att försvinna.

- Romer har som folk blivit väldigt illa behandlade i generationer. Att vi för 25 år sedan erkändes som en av Sveriges fem nationella minoriteter och vårt språk romani chib som minoritetsspråk var naturligtvis en bra start. Men vi ska inte än idag behöva skämmas, känna oss mindre värda och behöva dölja vår identitet, säger Marcela.

TRAJOSKO DROM erbjuder samhällsvägledning för att minska glappet mellan till exempel myndigheternas tjänstepersoner och romer som söker olika former av stöd. Marcela beskriver att alla romer inte får det stöd de behöver. Till exempel behövs bättre information på det egna språket.

År 2012 beslutade regeringen om en 20-årig strategi för romsk inkludering. För att nå längre i arbetet vill Trajosko Drom se tydliga mål för minoritetspolitiken och särskilt för arbetet med lika möjligheter och rättigheter för romer i Sverige.

- Vi fortsätter att kämpa för våra rättigheter, vårt språk och vår kultur. Det ger trygghet och en känsla av identitet. Det jag vill kunna förmedla till min 13-åriga dotter är att hon har rätt att bli accepterad för den hon är och stolt kan stå upp för sina rättigheter och sitt arv, avslutar Marcela.

”*Men vi ska inte än idag behöva skämmas, känna oss mindre värda och behöva dölja vår identitet.*”

Nytt
material

Nationella minoriteter

Ta del av ett nytt kostnadsfritt faktamaterial om de nationella minoriteterna och statens påverkan i historien.

levandehistoria.se/nationellaminoriteter

Forum
för levande
historia

SKOGSFINNARNA

Svedjebrukarna som migrerade till Sverige för fyrahundra år sedan

Från slutet av 1500-talet migrerar svedjebrukare från Savolax och Tavastland i Finland, till barrskogsområden i det gemensamma svenska rikets västra del. Svedjebrukarna bosätter sig i ett bälte över Sverige, från Tiveden i Västergötland till södra Lappmarken, från Gästrikland i öster till Värmland i väster. Svedjebrukarna, skogsfinnarna, går så småningom också över gränsen till Hedmark i Norge.

TEXT KERSTI BERGGREN

Skogsfinnarnas flagga.

Det finns flera skäl till varför svedjebrukarna migrerar västerut. Ett är att de vill undvika det utdragna kriget med Ryssland som pågår vid rikets östra gräns. Ett annat är att den skog de behöver för sitt svedjebruk är på väg att ta slut i Savolax. På andra sidan Östersjön finns gott om skog. Gustav Vasas och hans söners kolonisationspolitik öppnar för möjligheten. Att huhtasvedjandet i östra Finland gav goda skördar är känt, och den svenska kronan behöver säd och skatter till sin allt mer expansiva territoriella politik. I Sverige finns stora skogsområden som kronan menar sig kunna erbjuda.

UNDER 1500-TALET ser kronan med välvilja på det högavkastande svedjebruket och ordnar tillgången till mark. Var går gränserna mellan kronomark, allmänning, frälsemark, kyrkans mark, bondeskattemark? När ägo gränserna är ordnade kan kronan någorlunda rättssäkert utfärda nedsättningsbrev. Svedjebrukaren får rätt att välja plats på kronans mark. Med nedsättningsbrevet följer både rättigheter och skyldigheter. Skattelättnad i sex år mot att gården ska skötas så att den blir bärkraftig. Marktilldelningen leder dock inte sällan till konflikter.

Nedsättningsbrevet har en standardtext med ansökarens namn, den nya bostadsorten samt socknen. Det krävs sedan att fogden och gode män synar platsen och kan konstatera att där finns möjlighet att ta upp ett bärkraftigt hemman. Vidare undersöks att nybygget inte ligger för nära

den etablerade bondebebyggelsen eller inkräktar på böndernas fåbodmarker.

SKOGSFINNARNA ÄR EN av flera befolkningsgrupper som rör sig från Finland till Sverige under senmedeltid till 1600-talets början. Vad som skiljer svedjebrukarna från Savolax från andra grupper, är deras östfinska ursprung, släktnamnsseden, anspråk på mark och bosättningsmönster. Skogsfinnarna förändrar landskapet och kommer att efterlämna ett rikt materiellt och immateriellt kulturarv genom sin odling, sina byggnader och sin föreställningsvärld.

”*Vad som skiljer svedjebrukarna från Savolax från andra grupper, är deras östfinska ursprung, släktnamnsseden, anspråk på mark och bosättningsmönster.*”

KRONANS GYNNANDE av svedjebruk är dock kortvarig. Under 1600-talet byter kronan finanspolitik. Gruvbrytning blir den dominerande näringen, skogen ska därför användas som virke, ved och kol till gruvor, hyttor och smedjor. Många skogsfinnar drabbas av gruvnäringens expansion, privilegier och anspråk på skogarnas tillgångar. Bruken får bland annat överta beskattningsrätten över bönderna, och tvinga sig till kolleveranser. Steg för

steg skuldsätts de träkolslevererande bönderna och förvandlas från självägande till torpare. I många fall tvingas de ge upp sina ägor helt. Skeendet äger rum i stora delar av Värmland, Dalarna och Gästrikland. Många skogsfinnar väljer att flytta mot norra Värmland och Norge, med långt avstånd från gruvor och smedjor, där skogen fortfarande är tillgänglig för svedjande och bete.

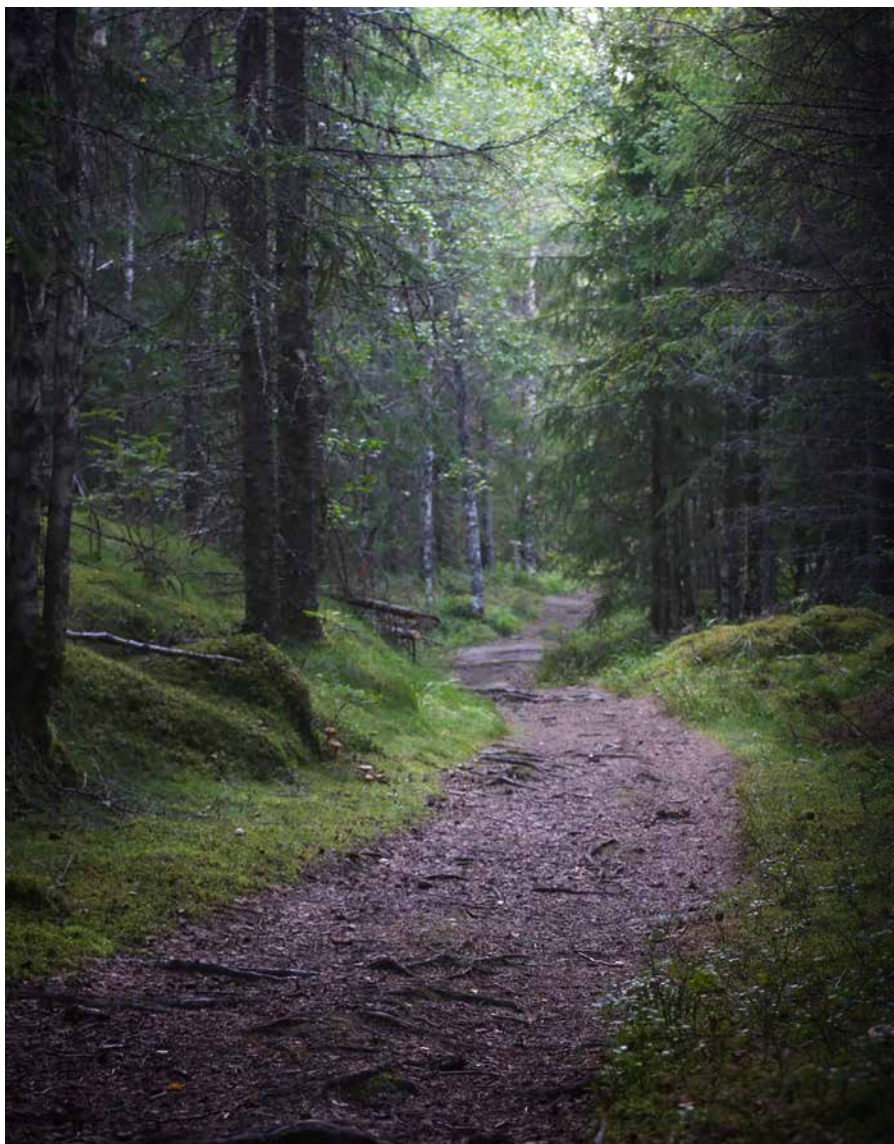
FINNGÅRDARNA

Skogsfinnarna för med sig sin egen timmerbyggnadstradition när de tar sina landskap i besittning. Det mest särskiljande är användningen av rökugn i bostadshus, bastu och ria.

I rökstugan är rökugnen murad och putsad. Den täcker upp till en fjärdedel av golvytan och fungerar i sig själv som ett värmemagasin. Skorsten saknas, istället finns en reglerbar rökledare placerad ett stycke från ugnen. Rökugnen är oerhört energieffektiv. Den varma röken lämnar ugnen genom ett draghål, placerad över härden, och sprider sig under det välvda taket över hela rummet. Rökstugan har betydligt högre inre takhöjd jämfört med den traditionella svenska timmerstugan. Troligen kan ugnen användas för brödbak, men ett separat kokhus med öppen härd används för matlagning.

På finngården finns även en bastu med rösugn, alltså med stenar som endast är staplade i ett valv. I den rena bastun kan man också föda barn och torka lin.

Torkhuset, rian, är en fundamentalt viktig byggnad på finngården. Rian har en rösugn, uppbyggd på en träkista. Rian är så

hög att den rymmer ett system med slanor i manshöjd. På slanorna reses kärvarna av svedjeråg, som sedan silas igenom av röken underifrån. Röken försvinner ut genom det glesa yttertak. Genom torkprocessen får man en hög och jämn kvalitet på kornen.

SVEDJEBRUK MINSKAR snabbt i betydelse. Under 1700-talet är boskapsskötsel en huvudnäring. De tidigare svedjorna ger god tillgång till bete för kor och getter. Smör, ost och skinn är varor att handla med. Under 1800-talet är timmerhandel och arbete vid bruken allt viktigare. Näver som tak- och slöjdmaterial är en lukrativ handelsvara. På sikt förknippas näver nästan uteslutande med skogsfinnar.

Många finngårdar är under 1800-talet välplacerade, samtidigt som hemmansklyvning och torpbildning ger fler små gårdar och större skillnader i inkomst. I kombination med återkommande nödår är villkoren utomordentligt hårda för de fattigare skogsfinnska familjerna. Finnhemmanen med sina små åkrar och vidsträckta skogar, är samtidigt eftertraktade, nu av skogsbolagen. Många finnbönder säljer sina skogsskiften till bolagen och blir arrendebönder och skogsarbetare. För många ger en såld gård en startplåt för emigrationen till USA, som likt en flodvåg drar fram över skogsfinnska områden.

CARL AXEL GOTTLUND

Skogsfinnarna efterlämnar inga skriftliga dokument över sina vägval och sin historia. Inga brev eller dagböcker. Men de beskrivs tidigt av andra, präster och geografer, som finner deras närvaro i landskapet både

fascinerande och hotande. Den mest ryktbare av beskrivarna är Carl Axel Gottlund, prästson, född 1796 i Strömfors i södra Finland. När Gottlund är student vid Uppsala universitet upptäcker han till sin förvåning att det finns finnar i västra Sverige, okända i Finland. För att bättre förstå vilka dessa finnar är, genomför han resor i Dalarnas, Hälsinglands, Värmlands och Norges finnskogsområden. Han skriver dagbok och gör anteckningar om språk, släktnamn och ägorätt till gårdarna. Gottlund inser att de finska familjerna skrivs in i kyrkoböckerna med svenska namn, och att barnen får svenska namn i skolan. Han tar sig då rätten att skriva in det finska släktnamnet i kyrkoböckerna, något som idag är till god hjälp för historiker och släktforskare.

UNDER RESAN i Värmland och Norge 1821 uppträder Gottlund mer som den herreman han anser sig vara. Han förflyttar sig mellan prästgårdar och bruksherrgårdar – men sover också på halvbäddar på golvet i finnarnas rökstugor. Gottlund noterar finnarnas utsatthet både på den svenska och norska sidan. Sammantaget ger dagböckerna en ojämförligt detaljrik bild av förhållandena på finnskogen under tidigt 1800-tal. Dagbok öfver mina vandringar på Wermlands och Solørs finnskogar 1821 är nytgiven 2022, för första gången i sin helhet.

MAGI, SPRÅK OCH KULTURARV

Det finns många föreställningar om magi i den skogsfinnska kulturen, vilket ger värdefulla bidrag till kunskapen om vårt gemensamma immateriella kulturarv. Det är en

delikat balansgång att inte förneka förekomsten av magiska föreställningar, och samtidigt inte behäfta enbart skogsfinnarna med dessa uppfattningar. På vilket sätt skiljer sig förekomsten av magiska föreställningar hos skogsfinnarna, jämfört med andra befolkningsgrupper? En tietjäja är en person i finsk-karelsk kultur, med magiska krafter. En av de mest välkända är Kaisa Vilhuinen, född 1855 i Östmarks, i Värmland. Kaisa talar finska och är en viktig informant för finska språkforskare genom sina sånger och berättelser.

” *Det är över fyrahundra år sedan svedjebbrukare från Finland migrerade till Sverige och tog skogslandskapet i besittning.*

GOTTLUND VISAR att den finnsktalande befolkningen kunde tala finska, men inte ville visa upp sina färdigheter för den svensktalande befolkningen. Försvenskningen fortsätter in på 1900-talet. När namnen, språket, berättelserna och sångerna försvinner blir det skamligt att vara skogsfinne, som anses lukta rök och vara fattig. Staten skickar vetenskapsmän som mäter och fotograferar. Skammen gör att föräldrar inte längre berättar för sina barn om deras finska ursprung.

Artur Hazelius ger 1898 i uppdrag till Nils Keyland från Mangskog i Värmland att: ”... söka få reda på någon rökstugstyp för Skansens friluftsmuseum och i sammanhang därmed äfven göra inköp av etnografiska föremål”. För Hazelius var det finska pörtet en

del av det svenska kulturarvet. Fem byggnader placeras på Finngården; en ria, ett pörte, ett kokhus, en loge och ett härbre. Keyland för också drygt 2 000 föremål från finnbygden i Värmland till Nordiska museet. Keyland samlar senare föremål från Dalarna, Hälsingland, Västmanland, Gästrikland.

TILLSAMMANS MED arkitekten Ludvig Mattsson inventerar Keyland 1916 och 1920 den värmländska och norska finnskogen, och dokumenterar över 130 finngårdar. De fotograferar, mäter upp, skissar och pratar med människor på gårdarna. Ju längre norrut i Värmland, desto mer finska talas. Nordiska museet har förutom samlingen av föremål alltså ett mycket stort arkiv över den skogsfinnska bebyggelsen.

Det är över fyrahundra år sedan svedjebbrukare från Finland migrerade till Sverige och tog skogslandskapet i besittning. Villkoren har korta perioder varit goda, men i långa perioder oerhört slitsamma. Arvet efter skogsfinnarna är ändå levande, genom ättlingar, landskapet, bebyggelsen, traditionerna och minnena.

FÖR MER INFORMATION SE
WWW.SKOGSFINNAR.SE

” Finsktalande har bott i Sverige sedan 1200-talet.

Den sverigefinska minoriteten

Finsktalande har bott i Sverige sedan 1200-talet. Sverige har en gemensam historia med Finland som började på 1100-talet då Finland införlivades i konungariket Sverige. Finland var en del av Sverige fram till år 1809. Under slutet av 1500-talet invandrade svedjebrukande skogsfinnar med ursprung i det finländska området Savolax till bland annat Norrland, Bergslagen och Värmland, områden som idag kallas för finnbygderna eller finnskogarna.

Personer med finsk bakgrund uppskattas idag till cirka 700 000 personer (enligt statistik från SCB). Några som identifierar sig som sverigefinnar är inflyttade från Finland, medan andra är födda och uppvuxna i Sverige.

Finska är det erkända nationella minoritetsspråket. Språket har använts i Sverige så länge som Sverige har funnits och idag beräknar man att 200 000–250 000 sverigefinnar kan finska. Kunskaperna i finska skiftar inom den sverigefinska minoriteten. Det finns personer som har finska som sitt modersmål eller andraspråk, medan vissa inte pratar eller förstår finska alls.

Källa: minoritet.se

Personer med finsk bakgrund uppskattas idag till cirka 700 000 personer enligt statistik från Statistiska centralbyrån (SCB).

Modersmålsundervisning viktig för bevarande av minoritetsspråken

Elever som tillhör en nationell minoritet har enligt lag rätt till modersmålsundervisning, även om det bara handlar om en enda elev. Det är något som sköts dåligt i praktiken, menar Jarmo Lainio, professor emeritus i finska vid Stockholms universitet och en av Sveriges främsta experter på nationella minoritetsspråk.

TEXT PER-ÅKE HULTBERG
FOTO ADOBESTOCK OCH
SVERIGES RADIO FINSKA

Eleven ska inte behöva uppvisa något intyg om att språket är ett dagligt umgängesspråk.

Skolans huvudmän är också skyldiga att informera föräldrar om rätten till förskola på minoritetsspråk.

– Det här sköter många kommuner illa, ofta inte alls, säger Jarmo Lainio. Han är med sin expertkompetens också medlem i Europarådets kommitté för övervakning av den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. Enligt Jarmo är kommunaliseringen av skolan 1990 och kommunernas autonomi några av förklaringarna till trögheten att genomföra det lagen föreskriver.

EFTER ATT SVERIGE erkänt de fem nationella minoriteterna och deras språk genom att ratificera Europarådets konventioner år 2000, grusades förhoppningarna om bättre modersmålsundervisning snabbt.

– Det fanns stora pengar att spara på be- kostnad av hemspråken, dit de nationella minoritetsspråken länge räknades. De hundratals

finskspråkiga kommunala klasser som fanns på 80-talet i landet har exempelvis försvunnit, en efter en, säger Jarmo.

Under 90-talet grundades i stället ett antal sverigefinska friskolor. Idag finns bara fem kvar, främst i Stockholmsområdet.

– Det kommunala självstyret har visat sig vara förödande för möjligheten att fortsätta utveckla flerspråkighet. Går språket förlorat är risken stor att kontakten med kulturarv och ursprung upphör. Idag använder allt färre minoritetsspråken dagligdags. Med nuvarande of- fentliga insatser är det en tidsfråga tills språken inte används överhuvudtaget, befarar Jarmo.

– Sverige har idag kommit relativt långt när det gäller lagstiftning. Men problemet är skillnaden mellan lagstiftningen och dess genomförande. Det har Europarådet också gång på gång kritiserat.

PÅ REGERINGENS uppdrag ledde Jarmo en statlig utredning som syftade till att förbättra möjligheter för elever att utveckla sitt nationella minoritetsspråk. För att komma till rätta med problemen föreslogs bland annat en

höjning av antalet timmar från i snitt en till tre timmar i veckan. Dessutom föreslogs att minoritetsspråken skulle in i timplanen, det vill säga inte ligga utanför skoltid, som idag.

– Vi som arbetade med utredningen efterlyste också en obruten utbildningskedja, från förskolan till gymnasiet. Men inga av huvudförslagen har genomförts på nationell nivå. Varken dåvarande eller nuvarande regering tycks på allvar vara intresserade av att satsa, säger Jarmo.

ÅR 2022 GJORDES dock en politisk satsning med kraftigt höjda anslag för att stödja minoritetsspråken. Språkcentrum startades för fyra av de nationella minoriteterna, något som redan fanns för de samiska språken i Sametingets regi. Satsningen har gett resultat och efter påtryckningar har regeringen för 2025 omfördelat medel så att verksamheten kan fortsätta utvecklas vidare.

– Att lära sig ett språk är inte så enkelt. Språköverföring mellan generationer startar i hemmen, men kräver också en målmedveten insats från samhället, avslutar Jarmo.

Svensk skolpolitik motarbetar minoritetsspråken

Vi i Sverigefinska ungdomsförbundet har under våra skolbesök träffat lärare och elever som vittnar om att barn ofta slutar med sina modersmålsstudier redan i femte klass, innan de får betyg i ämnet i sjätte klass. Många är rädda att få underkänt på grund av sina dåliga förutsättningar, vilket skulle påverka deras meritvärde negativt.

TEXT KALLE KINNUNEN

FOTO ÖVERSTA RADEN FR. V: ALEXANDRA SALMI (ORDF.), KALLE KINNUNEN (VICE ORDF.), FELIX ALMAY (STYRELSELEDAMOT), WENDELA MUHOLA (STYRELSELEDAMOT). NEDERSTA RADEN FR. V: GABRIELA HUENUL PELTONEN (SUPPLEANT), KATJA SALMI (SUPPLEANT), SANNA RANTA (STYRELSELEDAMOT)

Europarådets experter kritiserar år efter år Sverige för att erbjuda alltför lite undervisning i minoritetsspråk. Skolminister Lotta Edholm besvarar dock kritiken genom att hävda att det inte finns några realistiska möjligheter att åtgärda problemen. Lennart Rohdin, tidigare chef på Länsstyrelsen Stockholm med ansvar för minoritetspolitikens uppföljning, har reagerat starkt på skolministerns uttalande. Han menar att svensk skola inte bara är en bromskloss, utan också en av minoritetspolitikens största motståndare, vi kan inte annat än att hålla med.

ÅR 2019 FANNS det 108 947 elever i grundskolan med finländsk bakgrund och därmed med relativ närhet till språket. Enligt Skolverket deltog endast cirka 4 500 av dessa elever i modersmålsundervisning under läsåret 2022–2023.

Precis som med klimatfrågorna bär dagens unga inte ansvaret för de misslyckanden som ligger bakom den pågående språkbytestpro-

cessen samt assimileringen av de nationella minoriteterna. Däremot måste vi hantera konsekvenserna och anta utmaningen, sittandes i framsätet, med bältet av och händerna fulla.

UNDER DET FÖREGÅENDE året har Sverigefinska ungdomsförbundet slagit rekord i medlemsantal utifrån den data vi digitaliserat och har tillgång till, samt expanderat till områden där vi inte varit närvarande sedan vi startade 1993. Tillsammans med Met Nuoret (tornedalingarnas ungdomsförbund) och konsultfirman Minoritetslyftet har vi skrivit en skuggrapport till FN:s människorättsråd inför Sveriges gransk-

ning i april. Rapporten belyser bristerna i svensk minoritetspolitik och presenterar många åtgärdsförslag. Och som svar på Skolverkets kritiserade beslut att flytta undervisningen om nationella minoriteter från historia till samhällskunskap, lanserade vi kampanjen "Vi tillhör visst Sveriges historia». I en kommande antologi med ungas personliga berättelser lyfter vi och övriga ungdomsförbund minoriteternas många bidrag till Sveriges gemensamma kulturarv och historia.

LÄS VÅR RAPPORT och ta reda på hur du kan hjälpa oss att göra skillnad via QR-koden.

”*Däremot måste vi hantera konsekvenserna och anta utmaningen, sittandes i framsätet, med bältet av och händerna fulla.*”

rsn-sfu.se/nm25

Har du frågor om de nationella minoritetsspråken?

Vänd dig till Isofs språkcentrum för finska, jiddisch, meänkieli och romani chib!

De nationella minoritetsspråken tillhör Sveriges kulturarv och har talats i Sverige i många hundra år. Språkcentrum arbetar för att främja och stötta de nationella minoritetsspråken så att de kan leva vidare i framtiden.

Du kan läsa mer om Isofs olika insatser för de nationella minoritetsspråken på vår webb. Där finns exempel på metoder för att arbeta med språkrevitaliserande projekt,

praktisk information om att söka revitaliseringsmedel och olika språkvårdande material.

Institutet för språk och folkminnen, Isof, är en myndighet som bygger och sprider kunskap om språk och kultur.

<https://www.isof.se/nationella-minoritetssprak>

BOTKYRKA KOMMUN

Botkyrkas långsiktiga engagemang för nationella minoriteter och den finskspråkiga minoritetsgruppen

Botkyrka kommun har en lång tradition av att stödja och främja de nationella minoriteterna, med särskilt fokus på den finskspråkiga minoritetsgruppen. Genom åren har kommunen arbetat för att säkerställa att de som tillhör denna grupp får möjlighet att använda sitt modersmål och bevara sina kulturella traditioner.

EN HISTORIA AV STÖD FÖR DEN FINSSPRÅKIGA BEFOLKNINGEN

Redan på 1970-talet började Botkyrka undersöka och utveckla olika former av undervisning för finstalande barn. Under denna tid startades försök med särskilda klasser där undervisningen gavs på finska, ett initiativ som visade sig vara framgångsrikt och som la grunden för dagens arbete med finska språk- och kulturstöd.

Botkyrka har under lång tid varit en plats för en stor och växande finskspråkig befolkning. Enligt tidigare undersökningar och tillgänglig befolkningsstatistik uppskattas det bo omkring 8 000 personer med finsk bakgrund i Botkyrka kommun. Detta omfattar personer födda i Finland, deras barn samt andra med finsk-svensk bakgrund.

Denna grupp har genom åren fortsatt att vara en viktig del av Botkyrkas sociala och kulturella landskap.

FINSSPRÅKIG ÄLDREOMSORG OCH BARNOMSORG

Som förvaltningskommun för det finska språket har Botkyrka ett särskilt ansvar att säkerställa att finskspråkiga medborgare får tillgång till de tjänster och det stöd de behöver. För äldre personer har kommunen skapat särskilda finskspråkiga avdelningar på äldreboendena Silverkronan i Tumba och Alby Äng i Alby, där finstalande personal ser till att de boende kan kommunicera på sitt modersmål och

fortsätta leva enligt sina kulturella traditioner. På dessa boenden firas finska högtider och kulturevenemang hålls för att skapa en trygg och familjär miljö för äldre finskspråkiga invånare.

För barn och unga erbjuder Botkyrka finskspråkig barnomsorg på förskolan Opalen i Storvreten, där barnen får möjlighet att utveckla sitt modersmål samtidigt som de förbereds för en framtid i ett tvåspråkigt samhälle. Det finns även möjlighet att få utbildning på finska på Sverigefinskaskolan i Tumba, en privat skola som bidrar till att upprätthålla finsk språkutbildning och kultur.

SAMRÅD OCH SAMVERKAN MED DEN FINSSPRÅKIGA MINORITETEN

Botkyrka kommun har under många år aktivt engagerat sig i att ge den finska minoriteten verkligt inflytande i kommunala frågor. Sedan minoritetslagen förstärktes 2019, har kommunen regelbundet genomfört samråd med representanter från den finska minoriteten, både genom kvartalsvi-

sa möten med föreningar och genom öppna samråd där alla finskspråkiga invånare kan delta. Detta arbete syftar till att skapa en transparent, inkluderande och tillgänglig process för att diskutera och besluta om frågor som rör språk, kultur och service på finska.

FRAMTIDEN FÖR DET FINSSPRÅKIGA SPRÅKET I BOTKYRKA

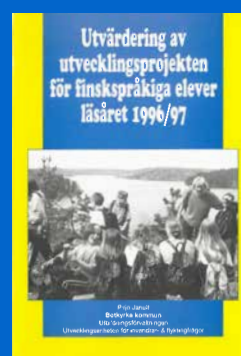
Botkyrka kommun är fast besluten att fortsätta sitt arbete för att stödja och bevara det finska språket och kulturarvet. Kommunen kommer att fortsätta att utveckla sin service för den finskspråkiga befolkningen och samarbeta nära med de lokala föreningarna för att säkerställa att alla finskspråkiga invånare får möjlighet att leva ett fullvärdigt liv där de kan uttrycka sig på sitt modersmål och vara stolta över sitt kulturarv.

Botkyrka ser fram emot att fortsätta det långsiktiga arbetet med att stärka och bevara den finskspråkiga minoritetsgruppen i kommunen, och vi välkomnar alla som vill vara delaktiga i detta arbete.

Utvärdering 1986-1994

Botkyrka kommuns arbete med finskspråkiga elever mellan 1986 och 1994 kan ses som en del av kommunens övergripande satsningar på att stödja elever från nationella minoriteter, särskilt i kontexten av de finskspråkiga. Under denna period utvecklade kommunen pedagogiska åtgärder för att främja och stödja den finskspråkiga gruppen, särskilt genom att erbjuda utbildning på modersmålet och främja tvåspråkighet. En viktig del av arbetet var att ge elever möjlighet att använda och utveckla både svenska och finska. På högstadiet i Botkyrka fanns särskilda finska klasser som riktade sig till elever med finsk bakgrund. Här kunde de få undervisning på både finska och svenska, vilket var viktigt för att stärka deras språkförmåga och identitet. För att säkerställa en bra skolgång för dessa elever genomförde kommunen regelbundna utvärderingar, där eleverna fick möjlighet att uttrycka sina åsikter om sin skolgång och sina framtidsplaner. Detta gjorde att kommunen kunde justera och förbättra sitt arbete för att bättre möta behovet hos dessa elever, och bidra till deras integration i det svenska samhället, samtidigt som deras kulturella och språkliga arv bevarades.

Utvärdering 1996-1997

Botkyrka kommun började erbjuda undervisning för finskspråkiga elever på 1970-talet, efter att de första finstalande lärarna rekryterades från Finland 1968. Kommunen har sedan dess utvecklat ett system med tvåspråkig undervisning och hemspråksundervisning för att stödja elevernas språkutveckling på både finska och svenska. Detta arbete har inkluderat projekt som Dubbel kulturell identitet, i samarbete med Helsingfors bildkonstgymnasium, och har fokuserat på att främja elevernas språkfärdigheter samt stärka deras identitet och självkänsla. Genom olika utvecklingsprojekt har Botkyrka också arbetat för att stödja elever med läs-, skriv- och matematiksvårigheter.

I Kiruna syns minoritetsspråken i det offentliga

Kiruna kommun har alltid varit mångfacetterad sett till språk och kultur. Sedan 2000 ingår kommunen i förvaltningsområde för finska, meänkieli och samiska. Det är något som syns för besökare och invånare i kommunala anläggningar.

En kommun som ingår i förvaltningsområde ska bland annat erbjuda äldre- och barnomsorg på det eller de språk kommunen ingår i förvaltningsområde för. I Kiruna finns minoritetsboendet Gläntan där äldreomsorg sker på finska, meänkieli och samiska. Förskolan Lilla Björn/Pikku Karhu har verksamhet på meänkieli och finska, och sameskolstyrelsen driver två samiska förskolor Giron ovdaskuvla och Lávvu.

I Kiruna når språken även utanför verksamheterna med en språkprofil. Kommunen tillhör de i Sverige som kommit långt med skyltning på minoritetsspråk. Alla offentliga kommunala byggnader, som simhallar, sporthallar, bibliotek och stadshuset, ska

skyltas på minoritetsspråken.

– Finska, meänkieli och samiska ska vara självklara och viktiga delar av kommunen. Vi vill skapa igenkänning, öka stoltheten och bidra till nyfikenhet för språken och kulturerna, säger Kiruna kommuns minoritetsspråksamordnare Susann Dresh.

Ett politiskt beslut från 2017 säkrade att kostnader för skyltning på minoritetsspråken ingår i investeringsbudgeten för ny- och ombyggnationer av kommunala fastigheter. Genom skyltning synliggörs språken samtidigt som de får en praktisk användning.

Det finns utmaningar, även om mervärdet är större. Att hitta översättningar som är lokalt förankrat samt stavningen av dessa,

är en del. Interna rutiner en annan. Det gäller att få alla att arbeta på samma sätt. Flerspråkiga skyltar innehåller en större informationsmängd, vilket gör att skyltens utformning blir viktig, särskilt ur ett tillgänglighetsperspektiv.

– Vi försöker hela tiden utveckla hur vi jobbar. Ibland krävs kreativa lösningar för att både få med alla språk och göra skyltarna läsbara, säger Susann.

Hon berättar att det gäller att vara lyhörd och hitta en bra medelväg.

Nästa steg i att lyfta språken är att ge gator namn på minoritetsspråken. Ett projekt som just nu är under arbete.

**NORRTÄLJE
KOMMUN**

Finskt förvaltningsområde
Norrtälje kommun
sam.grandell@norrtalje.se
norrtalje.se

Sundbyberg

**Förvaltningskommun för finska sedan 2011.
Hos oss finns förskola, modersmål, äldreomsorg och aktiviteter på finska.**

Välkommen!

sundbyberg.se

” Det bor tornedalingar, kväner och lantalaiset i hela Sverige.

Meänkieli har varit ett av Sveriges officiella minoritetsspråk sedan år 2000.

Den tornedalska minoriteten

Den nationella minoriteten tornedalingar består av tre grupper: tornedalingar, kväner och lantalaiset. Det bor tornedalingar, kväner och lantalaiset i hela Sverige. De som identifierar sig som lantalaiset har oftast ett ursprung från de sydligare delarna av Kiruna kommun och Malmfälten. De som identifierar sig som tornedalingar bedöms i större utsträckning känna tillhörighet till det ursprungliga språkområdet kring Pajala, Övertorneå och Haparanda kommuner. De som benämner sig kväner är ättlingar till en folkgrupp som historiskt har levt i Norge, Sverige och Finland. Många ur minoriteten identifierar sig med en eller flera av benämningarna.

Meänkieli har varit ett av Sveriges officiella minoritetsspråk sedan år 2000. Det bor meänkielitalande i hela Sverige, men språket talas främst i sex kommuner i norra Sverige: Haparanda, Övertorneå och Pajala samt Kiruna, Gällivare och Kalix.

150 000 personer i Sverige talar eller förstår meänkieli enligt en undersökning som gjordes på uppdrag av Sveriges Radio och SR Sisuradio 2005. Den största andelen av dessa är 50 – 64 år. Fler och fler yngre personer tar nu tillbaka sitt språk.

Källa: minoritet.se

Förskolläraren Lovisa brinner för minoritetsspråket meänkieli

Att med stolthet föra vidare sitt språk till nästa generation är avgörande för ett språks överlevnad. Just kunskapsöverföring är något som förskolläraren Lovisa Dahlberg brinner för, både i sitt arbete och på fritiden. Främst med fokus på minoritetsspråket meänkieli.

TEXT PER-ÅKE HULTBERG
FOTO ADOBESTOCK OCH PRIVAT

Jag är uppvuxen i Luleå med både tornedalska, sverigefinska och samiska rötter. Men det var först efter att jag flyttade till Stockholm för tio år sedan, för att studera till förskollärare, som mitt engagemang för de nationella minoriteterna vaknade på allvar, berättar Lovisa.

Sedan hösten 2023 arbetar hon på den då nystartade förskolan Norrskenet, Stockholms första förskola med inriktning på de nationella minoritetsspråken samiska och meänkieli.

– Vi har alltid levt sida vid sida med samerna, helt naturligt. Att vi nu lär av varandra även här på förskolan känns jättebra. Det är fantastiskt att ha en arbetsplats där man är norm, där jag och min fantastiska kollega kan förmedla våra kulturer. Vi har fått jättefin feedback för alla våra kulturmarkörer, flaggor, tavlor och planscher. Det har blivit riktigt bra, säger Lovisa, inte utan viss stolthet.

DET VAR FÖRST på Lärarhögskolan som hon lärde sig att tornedalsfinska egentligen heter meänkieli. Hennes pappa kommer från Tornedalen, men hade inte meänkieli som sitt modersmål. Lovisas farmor kom

från Finland och pratade finska, men i hemmet var det mest svenska. Idag både förstår och pratar pappan finska.

Lovisas mormor har rötterna i Vittangi och Parakka och växte upp och levde i Gällivare och Kiruna. Det talades meänkieli emellanåt i hemmet, men mormodern pratade aldrig om det och pratade alltid själv svenska med barn och barnbarn. Lovisas mamma hörde därför meänkieli till och från under hela sin uppväxt, men svarade alltid på svenska. Nu försöker Lovisa att lära sig språket.

” Målet är att alla ska känna stolthet över sitt ursprung, var man än bor i landet.

– Jag började på nybörjarnivå under pandemin. Det är svårt, jag är fortfarande på nybörjarnivå men det går framåt, säger Lovisa och skrattar.

Redan på sitt förra jobb, en annan förskola i Stockholm, lyfte hon fram de nationella minoriteterna. Och för att hjälpa andra pedagoger på traven har Lovisa arbetat fram ett uppskattat arbetsmaterial om nationella minoriteter, kallat ”Minoritetsburken”. Det finns tillgängligt för alla att ta del av på Instagramkontot med samma namn.

MEN LOVISAS engagemang slutar inte där. Sedan våren 2024 är hon vice ordförande i föreningen Met Nuoret – Vi unga – som vänder sig till unga som känner samhörighet med meänkieli och språkområdets kultur och historia. Föreningen vill stärka unga tornedalingars identitet och språkliga och kulturella utveckling, och den verkar också opinionsbildande.

– Efter en slow start är vi nu i gång. Vi har också lärt oss av samerna. Många som har vuxit upp i Norrbotten har väldigt lite kunskap om sitt språk och den lokala historien. Många är också präglade av skam över sitt ursprung. Men det håller på att ändras och fler och fler vill nu lära sig meänkieli. Det har exploderat bara det senaste året. Målet är att alla ska känna stolthet över sitt ursprung, var man än bor i landet, avslutar Lovisa.

Intensiv kamp för att ta tillbaka språk och kultur

Trots att tornedalingar, kväner och lantalaiset utgör en stor minoritet i Sverige, är de ändå den minst synliggjorda. Det menar Terje Raattamaa, ordförande för Svenska Tornedalingars Riksförbund - Tornionlaaksolaiset.

TEXT PER-ÅKE HULTBERG
FOTO PRIVAT

Erkännandet 2000 var första gången vi blev accepterade som en nationell minoritet. Det har förstärkt vår kultur, även om vi ännu väntar på ett verkligt erkännande som urfolk. Före var det inte många som såg oss som ett eget folk. Inte ens vi själva. Statens försvenskningsspolitik som fortsatt långt in på 1900-talet har onekligen orsakat djupa och ännu oläkta sår.

DET ÄR MED SORG och smärta som Terje berättar om det faktum att generation efter generation har varit utsatt för en diskriminerande och skambeläggande försvenskningssprocess som nära nog utplånat både språk och kultur.

– Det är som att vi aldrig har funnits. Nu kämpar vi själva intensivt för att ta tillbaka vår kultur och rätten till nyttjande av mark

och vatten, så att vi äntligen kan bli sedda som det folk vi faktiskt är. Vi har skickat in en skrivelse till kulturminister Parisa Liljestrand om krav på att tornedalingar, kväner och lantalaiset ska erhålla urfolksstatus enligt internationell rätt.

SKRIVELSE BEREDS nu på regeringsnivå och där ligger även sedan ett år tillbaka slutbetänkandet av sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset. Syftet med kommissionen var främst att kartlägga kränkningar och övergrepp som bedrivits av svenska staten. Ett stort antal åtgärdsförslag finns nu för regeringen att ta ställning till.

– Den statliga utredningen var ett startskott. Vi ser nu fram emot en respektfull dialog om hur vi med en konkret handlings- och åtgärdsplan går vidare med försoningsprocessen.

Terje efterlyser även en historisk beskrivning, ett vetenskapligt, korrekt och vedertaget dokument om den egna minoritetens ursprung, något som hittills saknats.

– Under tiden fortsätter vi att sprida kunskap om vår historia. Idag finns ett stort intresse för både vårt språk och vår kultur, inte minst hos den yngre generationen. Vi har vind i seglen men behöver nu få ekonomiska förutsättningar för att jobba med våra sakfrågor.

” *Under tiden fortsätter vi att sprida kunskap om vår historia.*

Skapa, utforska och utvecklas - på nationella minoritetsspråk!

Gratis

Tryggt och säkert

På vår sajt kan barn skriva, skapa, spela och läsa.

På ett lekfullt sätt utforskar vi finska, meänkieli, samiska språk och svenska tillsammans.

Vuxna redaktörer som talar barnets språk hjälper till när det behövs.

För varje bidrag barnet skickar in får hen en chans att vinna fina priser!

Polarbibblo

WWW.POLARBIBBLO.SE

Polarbibblo är en nationell tjänst som drivs av Regionbibliotek Norrbotten.

Besök våra lokalavdelningar och kulturhistoriska platser i sommar

Dan Andersson Museet i Ludvika

Dan Andersson-veckan 26 juli – 2 aug 2025.
Kulturdagar i Ludvikabygden.

dananderssonveckan.com

Ersk-Matsgården

Skogsfinsk gård från 1770.
Ons-sön från 23 juni 2025.

www.upplevnordanstig.se/sv/ersk-mats

Finnskogsmuseet i Skrädrabo

Med tvärskandinavisk utställning.
300 föremål och bilder. Stor samling med böcker och artiklar för alla forskare att använda.

www.finnskogsmuseet.se

Karlstad Hembygdsförening

har ansvar för rökstugan i Mariebergsskogens friluftsmuseum.

www.mariebergsskogen.se/friluftsmuseum

Korpåsens Intresseförening

Korpåsen, Hassela socken finns på facebook med information om gårdar, människor och händelser kring Korpåsen by, samt gårdarna kring Styggberg, Lamsås och Laxbo.

Kölsjölokals Intresseförening

Behöver du övernattninng runt Hassela finns här en mindre lägenhet att hyra. Huset finns ca 2 km väster om Ersk-Matsgården.

www.kolsjolokalen.se

Lekvattnets Hembygdsförening

På hembygdsgården KarmenKynna finns 18 hus, alla utmärkande för den byggnads- och boendekultur, som de på 1600-talet invandrande finnarna förde med sig.

www.lekvattnet.se/turism/karmenkynna

Rikkenbergets Hembygdsförening

6 mil norr om Torsby finns finngården Kallstan Rikkensberget med rökstuga byggd 1852.

www.hembygd.se/rikkensberget/ny-sida-1

Skogsängan Gård

Högt belägen lantgård i Lekvattnet, Värmland med övernattninng och gårdsbutik.

www.skogsangen.se

Tyfors Byförening

I Tyfors by samt fyra näraliggande skogsfinska byar har rötter från 1620. I det här området fanns 42 skogsfinska familjer som kolade åt bolaget. Skogsfinnarna var den ursprungliga arbetskraften som möjliggjorde det industriella initiativet.

Läs mer på vår hemsida om:

Flaggan och vad färgerna representerar

Skogsfinnarnas dag 21 juni

Är du en skogsfinne?

Skogsfinnar, grunden till Sverigefinnar

Kulturmark som försvinner

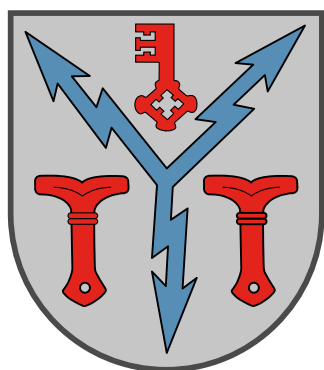
Bli en lokalavdelning

Informationslåda till biblioteket

Köp en almanacka

WWW.SKOGSFINNAR.SE

JOKKMOKKS KOMMUN
JÁHKÁMÁHKE KOMMUVNNA
JÁHKÁMÁHKI SUOHKAN

Samiskt förvaltningsområde
jokkmokk.se

Gällivare – en arktisk småstad i världsklass

Gällivare kommun är sen 25 år stolt förvaltningskommun för finska, meänkieli och samiska. Vår vision är att vara en arktisk småstad i världsklass. I det arbetet finns en självklar plats för vår lokalhistoria och våra nationella minoriteter.

Öppna samråd

Vi vill möjliggöra till en öppen och bred dialog med alla nationella minoriteter.

Förskola på minoritetsspråk

Vi erbjuder möjlighet till förskola på finska/meänkieli i egen regi och samiska genom Sameskolstyrelsen.

Stort fokus på barn och unga

Vi vill möjliggöra till återtagande av språk och främjande av minoritetskulturer. Därför fokuserar vi mycket av vårt minoritetspolitiska arbete på barn och unga inom kommunen.

Aktivt föreningsliv

Vi har ett aktivt föreningsliv där vi i samverkan kan främja och möjliggöra för språk och kulturbad. Bland annat genom den årliga Minoritets-språksfestivalen.

Mer information hittar du genom att skanna QR-koden med din mobilkamera.
gallivare.se

Gällivare kommun

På finska i Södertälje

Södertälje är en del av det finska förvaltningsområdet. Det innebär att du som kommuninvånare har rätt till utökad service på finska.

Finsk kultur

Vi erbjuder konserter, teater, filmer, föreläsningar, författarbesök och språkkurser på finska. Bekanta dig gärna även med bibliotekets utbud.

Finska på förskolan och skolan

- Finsktalande verksamhet på Rösberga förskolecenter
- Finsk profilklass (F-6) på Stålhamraskolan
- Modersmålsundervisning på finska

Finska för äldre

- Mötesplatser för seniorer på Morkullan och Tom Tits
- Dagverksamhet på finska på Tallhöjden
- Finskspråkiga avdelningar på Mariekällgården
- Pilotprojekt "Hemtjänst på finska" 2024-2025

Samråd på finska

Har du frågor eller synpunkter på kommunens verksamhet på finska? Välkommen till öppna samråd som arrangeras 4 gånger/år.

FACEBOOK: Finskt förvaltningsområde i Södertälje • **TELEFON:** 08-523 010 00

www.sodertalje.se

Finskt äldrecentrum

Suomikoti är ett varmt och hemtrevligt särskilt boende i Sverige där man talar finska och erbjuder omsorg av hög kvalitet. Här finns 53 lägenheter där boende har möjlighet att laga sin egen mat och där rymliga badrum finns tillgängliga. Vi har särskilt 17 platser för dem som behöver sjukvård och 36 platser för personer med demens. Vi är glada att kunna ta emot även par som vill bo tillsammans!

Suomikoti är en viktig plats för finskspråkiga seniorer i Sverige. Vi erbjuder högklassigt boende och omsorg. Varje vecka anordnar vi olika evenemang och aktiviteter i vår festlokal, vilket ger de boende möjlighet att delta i aktiviteter och träffa andra. Här kan man även njuta av bastun, och naturälskare kan koppla av i vår vackra trädgård.

Vår utbildade och språkkunniga personal är alltid redo att hjälpa till. Varje vecka besöker en geriatriker oss för att säkerställa att alla våra boendes behov blir tillgodosedda. Fysioterapeuter och arbetsterapeuter hjälper de boende att hålla sig aktiva och må bra.

På Suomikoti värdesätter vi finska traditioner och kultur, vilket ger en extra glädje i boendet. Våra boende kan delta i olika aktiviteter, både individuellt och i grupp, vilket stärker deras sociala liv.

Vi har även Stiftelsen Silviahemmets certifikat, vilket garanterar att våra tjänster håller hög kvalitet. Suomikoti spelar en viktig roll i att erbjuda finskspråkig omsorg i Sverige. Här kan våra boende känna sig trygga och förstärkta, och omsorgen präglas av en finsk kulturell omvårdnad.

VARMT VÄLKOMMEN ATT BESÖKA SUOMIKOTI!

Här väntar en gemenskap där välbefinnande står i fokus. Om du eller dina anhöriga har några funderingar kring vår verksamhet är ni alltid välkomna att kontakta oss.

QR-koodi verkkosivustalle
QR kod till webbplatsen
<https://Suomikoti.se>

PÅ VINDELNS BIBLIOTEK TAR SÁBMIE PLATS I RUMMET

Vindelns kommun är sedan 2019 en del av förvaltningsområdet för samiska. Det har inneburit ett ökat samarbete mellan biblioteket och övriga förvaltningar, för att Sábmie på olika sätt ska synliggöras i kommunen och på biblioteket.

Biblioteket eftersträvar att inkludera ett samiskt perspektiv på ett övergripande plan i sin ordinarie verksamhet. Till exempel i inköp av litteratur, genom att läsa samiska författare i bibliotekets bokcirkel, samt boka in samiska författare eller kulturutövare under den årliga Littfors, Vindelälvens litteraturfestival.

NY BARNAVDDELNING

Under 2021 fick biblioteket en ny barnavdelning. Utöver skog, fiskar och Vindelälven som rinner längs med golvet, fick en samisk kåta ta plats på barnavdelningen. Där kan barn krypa in och blicka upp mot en lysande stjärnhimmel i kåtans tak. På kåtans yttre väggar kan biblioteket ställa upp och skylta specifika titlar. Den nya barnavdelningen har varit väldigt uppskattad hos bibliotekets besökare, och bjuder in till både läsning, lärande och lek.

– Det är viktigt för oss att det syns i biblioteket att Vindeln är en del av Sábmie, säger Catarina Henfridsson, kultur- och bibliotekschef i Vindeln.

SAMISKA BOKPÅSAR

Biblioteket har i samarbete med kommunens förskolor tagit fram bok-

påsar med samiska berättelser. Böckerna är på svenska och ibland med text även på samiska. Syftet är att öka kunskapen hos barn och vuxna om samer och samisk kultur.

– Vi har verkligen letat igenom hela bokmarknaden efter samiska berättelser och köpt in allt som vi har hittat, säger Sara Larsson, minoritetssamordnare i Vindelns kommun.

”*Syftet är att öka kunskapen hos barn och vuxna om samer och samisk kultur.*”

Samarbetet har också mynnat ut i regelbundna sagostunder, där barnen får ta del av berättelserna i bokpåsarna och höra de samiska språken.

PARALLELTEXT PÅ SAMISKA

För att förenkla och tillgängliggöra de samiska språken för familjer som använder samiska hemma, finns också bokpåsar med böcker på olika samiska språk att låna på biblioteket.

Ett sätt att ytterligare bredda beståndet på de samiska språken är att biblioteket klistrar in samisk parallelltext i böcker på svenska. Textrensorna som biblioteket använder har tagits fram av ett bibliotek i Norge. Utgivningen av litteratur på samiska i Sverige är liten, speciellt på umesamiska. Därför har Vindelns kommun också låtit översätta några böcker till umesamiska, och dessa översättningar klistras sedan in i boken.

– Vi behöver vara kreativa och samarbeta för att öka variationen och tillgängliggöra samiska för de som vill återta sitt språk, säger Catarina Henfridsson.

Upplands Väsby – finskan en del av vår identitet

Upplands Väsby är en del av det finska förvaltningsområdet och har lång historia med finsktalande befolkning. Här finns service, skola och kulturutbud på finska. Genom samråd har du möjlighet att påverka och engagera dig.

FJÄRDE VÄRLDEN

Veta mer om ursprungsfolk?

Fjärde Världen skriver om ursprungsfolk och minoriteter världen över.

Prenumerera på tidningen:

Pris 4 nr/år 280 kr, pensionärer,
studerande och arbetslösa 175 kr.

Plusgiro 479 54 91-2, eller Swish 123
566 92 96, skriv namn och adress
tydligt!

Hemsida: www.f4world.org

Studera romani chib vid Södertörns högskola

Vid Södertörns högskola i Stockholm erbjuder vi unika möjligheter att studera romani chib och kurser relaterade till den nationella minoriteten romer.

Kurser i språket romani chib

Romska studier har länge haft en särskild plats hos oss och sedan 2013 har vi det nationella ansvaret för minoritetsspråket romani chib. Under 2025 och 2026 erbjuder vi kurserna:

- Romani chib 1 (7,5 högskolepoäng): En nybörjarkurs som introducerar dig till språket.
- Romani chib 2 (7,5 högskolepoäng): En uppdaterad fortsättningskurs för dig som vill fördjupa dina språkkunskaper och kunskaper om olika varieteter av romani chib. Erbjuds vårterminen 2026.

Bli förskollärare med unik spetskompetens

Vill du kombinera en förskollärexamen med kunskaper om nationella minoriteter och romani chib? Hösten 2025 planerar vi att starta Sveriges första förskolläraryrkesutbildning med inriktning mot romani chib:

- Förskolläraryrkesutbildning med interkulturell profil, inriktning nationella minoriteter och romani chib (210 högskolepoäng).
- Inga förkunskaper i romani chib krävs.

Kurser om nationella minoriteter och romers historia

Vi erbjuder dessutom kurser relaterade till den romska nationella minoritetens historia och nutida situation. Du kan till exempel läsa kurserna:

- Nationella minoriteter.
- Den romska minoritetens historia.
- Antiziganism som historiskt och nutida fenomen.

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM

Vill du bidra till att bevara och främja romani chib?
Sök våra utbildningar via www.antagning.se.
För mer information, besök www.sh.se eller
kontakta oss på lararutbildning@sh.se

Jubileumsår blir fokusår i Pajala kommun

Pajala kommun ingår sedan år 2000 i förvaltningsområdet för finska och meänkieli. Det ger sverigefinnar och tornedalingar/kväner/lantalaiset i kommunen ett särskilt skydd.

Bland annat har enskilda rätt att använda meänkieli och finska muntligt och skriftligt i kontakt med Pajala kommun. Kommunen är skyldig att ordna förskola och äldreomsorg helt eller till väsentlig del på meänkieli eller finska om så önskas.

Under jubileumsåret 2025 fokuserar Pajala kommun särskilt på den nationella minoritetsfrågan och utarbetar ett internt utvecklingsprogram för året. Samtidigt revideras också det lokalpolitiska styrdokumentet Handlingsplan för minoritetsspråk. Planen berör hela kommunen och syftar särskilt till att revitalisera meänkieli, förbättra servicen på finska och höja dessa språks status.

www.pajala.se

Gävlen kunnassa puhutaan suomea!

I Gävle kommun
kan du få service
på finska!

Kundtjänst | Asiakaspalvelu
Äldreomsorg | Vanhustenhoiva
Förskola | Esikoulu
Kultur | Kulttuurია

gavle.se/suomeksi
☎ 070-082 64 60

Karlskoga

SVERIGEFINLÄNDARNAS DELEGATION HAR UTNÄMNT KARLSKOGA TILL ÅRETS SVERIGEFINSKA KOMMUN

Sverigefinländarnas Delegation har utnämnt Karlskoga till årets sverigefinska kommun för sitt värdefulla samråd med kommunens nationella minoritet, sverigefinnar. Utmärkelsen överlämnades till Karlskoga i Luleå, sverigefinsk kommun 2022. Fokus för årets val har varit samråd med nationella minoriteten sverigefinnar.

MOTIVERING

Karlskoga kommun har haft samråd med den sverigefinska minoriteten sedan anslutningen till finskt förvaltningsområde 2012, ett samråd vars struktur sedan dess har utvecklats på ett föredömligt sätt. Nu har man representanter från alla nämnder och rådet heter numera Sverigefinska råd. Den Sverigefinska minoriteten har också möjlighet att påverka genom att de har represen-

tation i kommunens pensionärsråd. Före varje rådsmöte har kommun allmänna öppna möten, där det redogörs vad som skedde i föregående råd och man tar emot önskemål och åsikter.

Presidiet för Sverigefinländarnas Delegation konstaterar att Karlskoga kommun har utvecklat den strukturerade dialogen med nationella minoriteten sverigefinnar i sin kommun på ett föredömligt sätt. Vi önskar dem lycka till med det fortsatta arbetet.

FINSKT SPRÅK I KOMMUNEN

Karlskoga har hört till finskt förvaltningsområde sedan 2012 efter frivillig anslutning. Kommunen var också bland de första kommunerna i mellan-Sverige som skyltade kommunhuset på finska.

Arbetsplatser där det finns finskspråkig personal skyltar om detta. Personalen som kan finska har en pin med både svensk och finsk flagga. Vi har även en finsk sida på kommunens webbsida samt en tvåspråkig facebook-sida.

Givetvis använder vi lokaltidningar och de sverigefin-

ska medierna för att informera både lokalbefolkning och sverigefinnarna.

Kommunen har ordnat finskkurser framför allt till vårdomsorgspersonalen. Kurserna har oftast arrangerats tillsammans med länets andra förvaltningskommuner. Vi har även ordnat en kursdag för svenskspråkig omsorgspersonal för att de ska få lära sig några ord och fraser inom äldreomsorgen. Självklart har vi även utbildat kommunens tjänstemän om minoritetslagen och finskt förvaltningsområde.

I kommunen finns det en tvåspråkig förskoleavdelning. Alla barn deltar i de olika aktiviteterna och därför sker de oftast tvåspråkigt. Vi har även märkt att man väcker barnens intresse när det gäller det finska språket. "Oj, min mormor pratar också det språket!" var det en liten svenskspråkig kille som utbrast.

Kommunen arrangerar många olika kulturevenemang, oftast i samarbete med föreningarna. De tvåspråkiga utställningarna fångar också majoritetsbefolkningens intresse och sprider kunskap.

www.karlskoga.se • www.karlskoga.se/finska • www.facebook.com/finsktforvaltningsomradeikarlskoga

Har ni finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska i slakten?

Då har ditt barn rätt att läsa
språket i skolan.

Modersmål i grundskolan,
anpassade grundskolan,
specialskolan och sameskolan.

Modersmål i gymnasieskolan
och anpassade gymnasieskolan.

Skolverket

Vi har nära
samarbete med
sverigefinska minoriteten
i Västerås och utvecklar
verksamheten
tillsammans!

Visste du att Västerås stad erbjuder:

► Sverigefinsk förskola

Hällby förskola är en sverigefinsk förskola. All personal är tvåspråkig och verksamheten bedrivs med fokus på finska.

► Sverigefinsk klass i grundskolan

Emausskolan erbjuder tvåspråkig grundskoleverksamhet från förskoleklass till årskurs 3 i sverigefinska klassen.

► Modersmålsundervisning i finska – upp till tre lektionstimmar i veckan

Elever som går i förskoleklass och i grundskolan har rätt till modersmålsundervisning även om eleven inte kan finska. För gymnasieelever som vill läsa finska finns det krav på att ha förkunskaper i språket.

Mer information hittar du
genom att skanna QR-koden
med din mobilkamera.
vasteras.se

VÄSTERÅS STAD

Björnkulla Äldreboende

Björnkulla äldreboende är ett boende i Huddinge kommuns regi. Boendet som är ombyggt 2012 ligger med naturen in på knutarna. Vi har två stora innergårdar där de boende ges möjlighet att gå ut efter eget önskemål. Vi har uteplatser och stora balkonger. Vi har stora gemensamma lokaler som samlingshall till större evenemang med intilliggande vinterträdgård, allrum med braskamin och litet bibliotek, motionssal, utegym samt bastu. Brukarundersökningen påvisar ett resultat för trygghet på 90% under 2024.

Björnkulla äldreboende har en finsk profilering, vi har 72 lägenheter, 27 lägenheter är avsedda för finska boende. Vi har 18 finska platser för demens samt 9 finska platser för somatisk vård. På dessa avdelningar har vi finsk prägel på aktiviteterna, som finsk musik, dans och karaoke. Vi firar finska högtider med traditioner och finsk mat. Vår bastu är mycket populär och används flitigt. Vi strävar hela tiden efter att försöka ha finsktalande personal på Björnkullas finska avdelningar.

Välkommen att läsa mer om vårt arbete!

**HÄLLEFORS
KOMMUN**

www.hellefors.se/suomeksi

**STRÄNGNÄS
KOMMUN**

www.strangnas.se

**Storumans
kommun**

LUSPIE

www.storuman.se

**HALLSTAHAMMARS
KOMMUN**

www.hallstahammar.se

**Sundsvalls
kommun**

www.sundsvall.se

SKÖVDE

www.skovde.se

**Trosa
KOMMUN**

www.trosa.se

www.surahammar.se

**Älvkarleby
kommun**

www.alvkarleby.se

www.avesta.se

**Skellefteå
kommun**

www.skelleftea.se

**UMEÅ
KOMMUN**

www.umea.se/kommun

**Sigtuna
kommun**

www.sigtuna.se

**Stockholms
stad**

www.stockholm.se

**HAPARANDA
— HAAPARANTA —**

www.haparanda.se

**NYKVARN
KOMMUN**

www.nykvarn.se

SMEDJEBÄCKEN
Smedjebackens kommun

www.smedjebacken.se

KALIX KOMMUN
KALIXIN KUNTA
KAIHNUUN KUNTA

Förvaltningskommun
för finska och meänkieli
0923-65000 | www.kalix.se

JÄRFÄLLA

www.jarfalla.se

**BOTKYRKAN RUOTSINSUOMALAINEN
KOULU JA ESIKOULU**

SVERIGEFINSKA
SKOLAN I BOTKYRKA

Tasokas kaksikielinen opetus

08-530 386 75

exp@sverigefinskaskolan.com

www.sverigefinskaskolan.com

Lös korsordet!

										FINSKA HJÄLTE- DIKTER	MATS I ÅR	SAME- SÅNG SNO	DEN KALLAS OGRÅS	KLUNK	FINSK VÄRME- KÄLLA	STJÄLKEN I GRÄSET STRÖ	SÄNDER NOTER			
										FRANSK BLOMMA		20		LAGER	ROY- DJUR I SKOGEN					
										JOBBAR PÅ FÖRLAG	ÖKEN- BÄRARE	AVSLAS	BETALAR FÖR ENERGI		PÅBUD FRÅN TÅR	BAK- MATT	SÄLL- SYNT			
										4				SAMISKA PLAGG			19			
														ÖL	ELEV- PENG					
										ROMSK KATA- RINA	SILVER- TECKEN		TRÄD SAKNAR VIND			JEANG- TYG	BÖN			
TIDIGARE TORNE- DÄLS- FINSKA	SJU- ARMAD STAKE	LER- GODS	DEN BÄRS PÅ HUVUDET		HELA BUNTEN	SAMIKT LAND- OMRÅDE				9		DATA- TRÄFF				18	FÖR- DELAR KRAFT			
FACK- ORD		2	STOFF	FÖRVÄRV						SLÅ UT	14	ENDERA FIKTIV			5	SÅP- BURK OMSKJA				
			AVICII		KRITIK	HÄLL							12	AS SKOTT- JAN			VAD			
ZOLABOK FIRAR 8/4			8	SNUS- DOS MÖRKER						KRYSS- KRYP		TECKNAD FILM								
					LEG- HORN	10							DANSKA DANSKÖ	FÖR VAR ELIT		KONDIS	11			
TÄT	17		KODORD DELAD							TYSK FLOD TENN		6	KULSTÖ- TARE	ANKA KORT KANŠKE		SEKTOR	SKAFT- ÅNDA GRYM	15		
							JIPPO							13	SLAG- FÄRDIG- HET	7				
															21	HÄL I UNDER- LAG				
LEDIG	GÖR STAFFAN SINA FÅLAR FEM						3			KAN VI KALLA EN BERSÅ										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21

► Lösningen hittar du på <http://minoritet.se/korsord-om-nationella-minoriteter>

Vill du lära dig mer?

Nu har du kommit till slutet av denna tidningsbilaga och vill kanske lära dig ännu mer om Sveriges nationella minoriteter och deras rättigheter.

Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget har i uppdrag att verka för att det minoritetspolitiska målet ska uppnås och för ökad kunskap. På minoritet.se hittar du bland annat:

Vår utbildning om nationella minoriteters rättigheter utifrån minoritetslagen, uppdelad i fem kapitel som består av både teori, filmreportage och goda exempel från verkligheten.

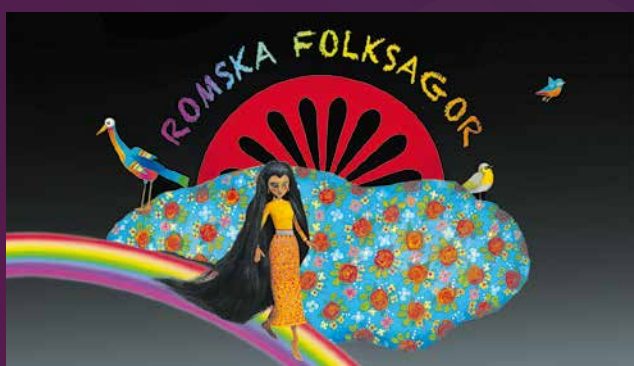
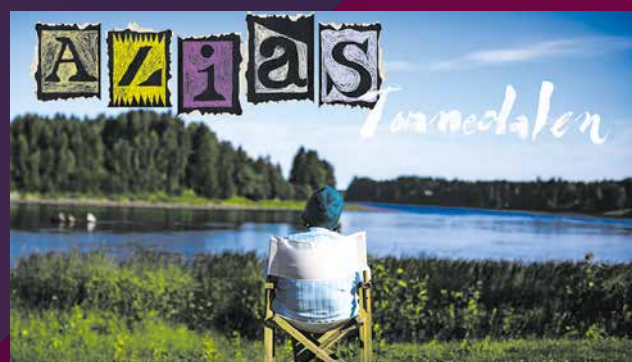

Vårt nyhetsbrev som ger en övergripande bild över vad som är på gång inom minoritetspolitiken. Nyhetsbrevet är digitalt och skickas via e-post sex gånger per år.

Illustratör: Rebecca Elfäst

Stärk ditt språk och din identitet med UR Play!

På UR Play hittar du **285 program** på de nationella minoritets-språken – se dokumentärer, berättelser och personliga erfarenheter som lyfter fram kulturen och identiteten som nationell minoritet. Oavsett om du vill underhållas, lära dig mer om ditt språk eller återknyta till det, har vi något för dig.

